

בעזהש"ת | גליון נ"ט | אדר ב' תשפ"ז

התחלה

בטאון
חסידי
ברסלב
שע"י
מורשת
הנחל

היסודות הפשוטים

לקט עשיר אודות היסודות שהיו
פשוטים אצל חסידי ברסלב בדורות
עברו, לחדש ימינו כבראשונה

// "טעם זקנים" עמ' ט'

א דיבור

דבר מורשת הנחל

תוך הנחל

תוכן הגליון

שהתלמידים יעשו עוד תלמידים

ברסלב היא חסידות שונה. היא חסידות שבנויה על מסורת העוברת בדיוק מוחלט מדור לדור ללא שום שינוי. יש את רוח הצדיק הנושבת מספריו הק', מרחפת בין אנשיו המעבירים את המסורה, וכל אחד ואחד כפי שמחפש את רוח הנבואה של הצדיק, כן יזכה יותר להמשיך ע"ע את האור שעל ידו יזכה להתקרב אליו יתברך.

כבר אמרו חז"ל "א"ר יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי גדולה שמושה של תורה יותר מלמודה שנא' 'פה אלישע בן שפט אשר יצק מים על ידי אליהו', למד לא נאמר אלא יצק, מלמד שגדולה שמושה יותר מלמודה" (ברכות ז:), זו המטרה עבורה קיים הבטאון הזה ובה אנו משקיעים את כוחינו: ללכת בדיוק בעקבות הדורות הקודמים, לנשום את רוח הצדיק ע"י תלמידיו, כמו שאמר "שהתלמידים יעשו עוד תלמידים וכן להלן" (חי"מ שע"ג), ובכך נוכל לזכות לשימושה'.

כדי להתחדש עוד בענין זה, הוספנו מדור חדש: "טעם זקנים", בו בע"ה נתמקד בכל תקופה בעבודות אנ"ש ז"ל, על מנת שנוכל לקבל חיבור מעשי יותר לקיום עצותיו הק', בפשיטות ותמימות כפי שחיו אנ"ש בדורות קודמים. מדור זה יעסוק החודש בענין תפילה דווקא בבית כנסת של אנ"ש.

בביטאון זה, שילבנו את הגיליון מלא התוכן מזן אל זן "מימי הנחל", עם הגיליון "אין פאבריק" המסקר את הפעילות הענפה של "מורשת הנחל" בכל התחומים. שילוב זה מראה עין בעין את קיום הבטחתו של רביה"ק "מיין פייעריל וועט שוין טלואין ביז משיח וועט קומען"

נברך את כלל אנ"ש היקרים, ואת תורמינו הנכבדים שבזכותם ממשיכה האש לבעור, בברכת פסח כשר ושמח, ושנזכה לאכול מן הזבחים ומן הפסחים עוד בשנה זו.

ג חודש בחדשו

ג

ד המנין שלכם

ד

ה הספר שלי

ה

ו טעם זקנים

ו

ז נקודת החבר

ז

ח הכבשן

ח

ט עלים לתרופה

ט

י לקדושים אשר בארץ

י

יא מן הבאר

יא

יב מבית הגנזים

יב

בזנותנם!

התנופה והפעילות העניפה הולכת וגוברת

שותפים יקרים

בין פורים לפסח: זעקה גדולה

ועל פן גם עקר יציאת מצרים היה על ידי רבוי הצעקות והזעקות שצעקו בני ישראל אל ה'. כמו שכתוב, ונצעק אל ה' אלקינו וירא את ענינו וכו'. וכתוב, ויאנחו בני ישראל וכו' ויצעקו ותעל שועתם אל האלקים וכו'. (הלכות ערלה ד)

פורים ופסח הם מפה, לאנד-קארט, "וכתוב שם כל הדרכים ממדינה למדינה וממקום למקום", מסתלסלות ועולות, מסתלסלות ויורדות, עד שהן מגיעות על יעדן הנכסף.

ובין פורים לפסח נמצאנו למדים לימוד גדול:

בכל מצב שהוא, בעליה ובירידה, בשאל תחתיות ובפסגת ההר; כאשר החרב החדה מונחת על צווארו של אדם, והוא... הוא נמצא בשאל תחתיות, אינו ראוי שישמע קולו, אינו ראוי לגאולה, ומה לו פה ומי לו פה מעז פניו כל עיקר - הנה, הנה זו טענתו של המן-עמלק; והנה, הנה זו תשובתו של מרדכי: צא לרחובה של עיר, זעק זעקה גדולה; והנה, הנה זו תשובתו של משה: "ונצעק", "ויאנחו", "ויזעקו"; וזו היא העצה היחידה, הנשק הנוצח כל זירה.

"ועל פן באמת אפלו הקטנים במעלה מאד ואפלו אם נפלו לרשעות גמור חס ושלום, אף על פי כן כל זמן שהנשמה בקרבם כל זמן שיכולים לזוז עוד באיבר אָחָד, צָרִיכִין להֶאָרִיף אָפֶם ורוחם ולצפות לישועה תמיד ולהתגבר להתחיל בכל פעם מחדש בכל מה שיכולין: יהיה איה שיהיה, כי אין שום תנועה דקדושה ולא שום אנהה וצעקה וכסופין דקדושה וכו' נאבד", "כי יש חסד פְּזָה אָצְלוּ תִּתְּבָרַף שְׁגַם מִשֶּׁם יְכוּלִין לַעֲלוֹת וְכָל צַעֲקָה וְצַעֲקָה שְׂצוּעָה אָפְלוּ בְּשָׂאוֹל תַּחְתִּיּוֹת אִינוּ נֶאֱבָד לְעוֹלָם יְהִי אִיף שִׁיְהִי אַחַר כָּף."

מגילת הגזירה החתומה בטיט; עומד סוד גדול, נשק סודי. תקף בכל חזית, מנצח כל קרב, הופך חלשים לגיבורי כח ונחשלים לאנשי חיל:

עקר הנס של פורים על-ידי מרדכי - על-ידי רבוי הצעקות וזעקות שצעק להשם-יתברך, והכניס גם בישראל לזעק ולצעק הרבה להשם-יתברך, כי אין שום עצה נגדם כי אם על-ידי-זה, כי אין פחנו אלא בפה (הלכות פורים ו, 1).

"כי זה הוא העקר בעת שהאדם חס ושלום נופל באיזה ירידה יהיה איה שיהיה אפלו אם נכשל חס ושלום אז מאד אף על פי כן אסור לו ליאש עצמו מן הרחמים וכמו שעשה מרדכי אז וכל ישראל עמו, ויצא בתוף העיר ויצעק זעקה גדולה ומרה וכו' וכן כל ישראל בכל מקום אשר דבר המלך ודתו מגיע וכו' וה' יתברך שמע לקול זעקתם וצעקתם על ידי מרדכי ואז נתהפף הירידה לעליה גדולה ונעשה מזה פורים." (הלכות תחומין ד, ט)

חוט מקשר בין פורים ופסח. ליתר דיוק - קול זעקה.

בשיאה של גלות מצרים, בעודם בשער המ"ט משערי טומאה, על סיפו של שאל תחתיות ושל אובדן מוחלט, כאשר " בעיני הש"י היו רעים וחטאים ובלתי ראויים להגאל", וכאשר "כבר היה משה רבנו בעולם, ופעל ועשה על ידי כח עבודתו", הקים ישראל זעקה, צעקה, אנחה וגניחה.

ומעומק השאל - שאל הגלות, שאל הטומאה - וגם אם לא היו ראויים כל עיקר, עלתה שוועתם אל האלקים - "וישמע אלקים" - ויוציאנו ה' ממצרים ביד חזקה.

סביב עם ישראל - מוקף בענני הכבוד, מסתובב המן עמלק, בולש ומחפש נקודות תורפה; מחפש אחר נחשלים, לזנב בהם; מחפש אחר "חסרי הכח מחמת חטאם"; "מתגבר, ח"ו, להפיל את החלושי כח שבישראל כאלו אין להם תקנה עוד ח"ו, בבחינת (דברים כ"ח) ויזנב בך כל הנחשלים וכו' ואתה עיף ויגע וכו' שרוצה לזנב את הנחשלים, דהינו חלושי כח להפילם למטה ח"ו, שזהו בחינת ויזנב בך (השכמת הבוקר, א"ב).

וחרבו שלופה בידו, נטויה: "עקר זממת הנפש הוא בלבול המדמה שממש כל העבודה זרה והכפירות שהוא בחינת המן עמלק שיהיה כופר גדול ועשה עצמו עבודה זרה".

את מלחמתו עורך המן-עמלק בשתי חזיתות. באחת מהן - מבקש המן להשליט בלבול, כפירות, אפיקורסות; בשניה - להדגיש כל פגם, להחליש כל רצון ולבטל כל תקוה.

"אה!", הוא יטען בזלזול מתנשא, "מה לך מבקש, וכבר נהנית מסעודתו של אותו רשע; מה לך מתחנן, וכבר רחקת, עוית, נפלת. מה לך מעיז לשאת פניך?!", כי זו מהותו: "כי הוא אורב על האבדות תמיד לתפסם חס ושלום".

ועל פי הגיונו - הוא צדק. "כי אז בימי המן התגברה הסטרא אחרא זממת עמלק כל כך עד שהחטיאו את ישראל בכל החטאים שחשבו רבותינו זכרונם לברכה. עד שעל ידי זה באה עליהם הצרה והסכנה" (הלכות ברכת הריח הלכה ד, כ"ב) - "באותה שעה אמר הקב"ה למה לי אומה זו שבשבילה רבו אנחותי בכל יום, אשביתם מן העולם. אמר לו הקב"ה לך והביא לי מגילה ואכתוב עליה כליה".

חטאו ופשעו ישראל: "מפני שהלכו ישראל לסעודת אחשורוש נגזר עליהם לאבדם". הגזירה נחתמה.

אל מול המן עמלק, עומד הצדיק, מרדכי. אל מול הגיונו החותך של המקטרג; אל מול

המונין שלכם – פרק ט"ז (ו) ביהמ"נ ברח' מיימון - בני ברק

על המתפללים, אלא שהיות ומדובר בענין קשה ובעלויות גדולות, לא היה מי שיכנס לעובי הקורה למצוא משכן של קבע לביהמ"ד שע"ש רביה"ק, עד שבא ר' אברהם גוז, ובתבועת ליבו נטל על עצמו לבנות את הבית.

הסיבה העיקרית שר' אברהם לקח על עצמו את העול, היתה בעקבות הוראתו הישירה של הגאון החזון איש זצ"ל. זאת לאחר ששטח בפניו את שאלתו באשר הוא נשאר חייב כסף לאנשים שנספו ל"ע בשואה הנוראה הי"ד, והגאון ענה לו: תעשה בו צרכי רבים ותבנה בית כנסת,

ר' אברהם שמח מאד על התשובה הבהירה ותיכף הזדרז להוציא הדבר מן הכח אל הפועל.

לר' אברהם היתה אז חנות מכולת, ממנה התפרנסו הוא ומשפחתו. והנה, באחד הימים שמו בני המשפחה את ליבם לכך שמדי חודש, חסר סכום כסף מהקופה. משחקרו ובדקו, התברר להם כי אבי המשפחה, ר' אברהם, הפריש מדי חודש בחודשו סכום מכובד מההכנסות, ומסרו לר' יצחק גרשטנקורן, ממקימי

העיר (וגיסו של ר' יוסף ארליך), שעמד אז בראשה, על מנת שיתן לאנ"ש מגרש לבנות עליו בית לה'.

ואכן, החלום הפך למציאות.

חלומו של ר' אברהם התממש. יש מגרש, ברחוב מיימון, ואף נקבע זמן ל"הנחת אבן הפינה".

לא רק אנ"ש דבני ברק השתתפו במעמד הנחת אבן הפינה המרגש, אלא גם אנ"ש שהתגוררו בתל אביב, כר' אלימלך יזרלביץ,

הבית מן המקום, שאז, בחסד ה', הם מצאו משכן בצריף שהיה ליד מפעל דובק דאז.

בצריף זה התקיים השטיבל משך כמה שנים, (שם הם אף זכו לביקור מרן החזון איש, ששימש כסנדק בברית לאחד מאנ"ש). אלא שבעבור הזמן ועם ריבוי המנין, נעשה המקום צר מלהכיל, וכיוון שכך, עבר השטיבל למקום מרווח יותר בגבעת רוקח.

ולא לחינם נדדו. בכל מקום אליו נדד השטיבל מאיר האור בנפשות נוספות, ועוד ועוד נפשות מתקרבות לאורו של רבינו הק'.

שלהי שנת תרצ"ו, בני ברק העיר הצעירה הולכת ונבנית, אט אט מוקמות עוד ועוד קהילות בעיר. גם אנשי שלומינו שעלו מפולין מתחילים להתארגן. הם מונים כעת קרוב למנין, ביניהם: ר' מוטל יגלניק, ר' יוסף ארליך, ר' שמואל מרדכי הכהן טרנובסקי, ר' יעקב זעליג אורלנצ'יק, ר' יחיאל צוקר ואחיו ר' הרשל, ר' שמחה בונים קלושינר (עבר אח"כ לירושלים. ראה מדור "הכבשן"), ואליהם הצטרפו ר' זאב ליברמנש, ור' דוד קפלר שעברו לשם מתל אביב, כמו גם הרה"ח ר' אפרימ'ל קרקובסקי שהתגורר שם למשך תקופה קצרה.

וכיוון שכך, ברור היה כי בעיר העולה כפורחת יש לייסד שטיבל ע"ש רבינו הק', להתפלל יחד, להתוועד יחד ולעסוק יחד בתורת רביה"ק.

ייסוד ביהמ"נ בני ברק

מי שקפץ ליטול על שכמו את עול השטיבל, היה הרה"ח ר' יחיאל מאיר צוקר, ש"נתפס" בשקו של רביה"ק על ידי תפילת

מנחה "פשוטה" בשטיבל דוורשא, ומאז אחזה בו אש-תמיד של רביה"ק, עד כי לימים הוא זכה לקרב גם את בני משפחתו, ביניהם את חמיו, ר' אברהם גוז.

יחד עם ר' יוסף ארליך שכר ר' יחיאל מקום לבית המדרש. בתחילה היה זה ברחוב רבי עקיבא, בהמשך עבר השטיבל לרחוב רבי טרפון, ומשם עברו להתפלל במחסן ברחוב רבי יהושע, שם שכרו מחסן ושם ערכו התפילות. אלא, שהיות וכמנהג אנ"ש הם רקדו לאחר כל תפילה, גירשם לבסוף בעל

אחד הגורמים לכך היה ר' בנציון אפטר, שמאז שעלה ארצה הצטרף לאנ"ש דבני ברק, והיה דולה ומשקה מתורת רביה"ק בשטיבל. וכיון שהיה, כידוע, פה מפיק מרגליות, התחילו לפקוד את השטיבל בחורים מיישיבות האיזור, וכך גדל ועלה מספר המתפללים בשטיבל.

אל ישוב דך נכלם

הנדודים והמעברים התכופים הקשו מאד

בית היצור ליראת שמים

כדרכם, הפכו אנ"ש את בית המדרש לביתם השני, ועבדו שם את ה' בתמימות ופשיטות כדרך אנ"ש דפולין. מידי יום נערכה במקום תפילת שחרית כוותיקין, ואף שרבים מבין המתפללים היו עמלים לפרנסתם, בשטיבל כאילו עצר השעון מלכת: התפללו כפי שאנ"ש מתפללים, רקדו לאחר התפילה, למדו את סדרם ורק לאחר מכן פנו איש למלאכתו. למנחה וערבית התאספו שוב יחדיו וכאנשי הבעל תפילה עסקו בתורה ותפילה. כאשר נקלע ר' אליהו חיים רוזין לבני ברק במסגרת איסוף הכספים לטובת לבנין בית מדרשינו בירושלים, הוא מסר שיעור בביהכ"ס, ויצא מכליו מהתפעלות מאוירת התורה והתפילה ששררה שם.

בשבת היה ר' מוטל לומד סיפורי מעשיות, לא לפני שאמר הנוסח להתוודע ולהגלות; גם בסעודה שלישית היה ר' מוטל לומד לפני אנ"ש, כאשר היה ר' בניציון אפטר מגיע, היה הוא לומד לפני אנ"ש, והיה מדבר על תאוות ממון ולועג לתאוות עולם הזה, כדרכו, תוך שהוא מתבל את דבריו בסיפורים על אנ"ש בדורות קודמים, וכאשר עשה ר' לוי יצחק שבת בבני ברק היה הוא לומד לפני אנ"ש.

גם ביתר זמני השנה היו אנ"ש מתקבצים בבית הכנסת. כך, בפורים היו מתאספים יחדיו לשמחת פורים; בסעודת הילולת רבנו, שאז הגיעו גם אנ"ש מתל אביב ורמת גן, ורעייתו של ר' זאב ליברמנש היתה מכינה את סעודת היא"צ וכך בזמנים נוספים.

רק אחת לשנה לא התפללו כלל בבית המדרש: בראש השנה, שאז נסעו כולם לקיבוץ להשתתף עם כל אנ"ש.

כאשר החלה ההתקרבות לדרך רביה"ק בישיבות הליטאיות, ועשרות בחורים קבעו ביתם אצל רביה"ק, הפך בית המדרש למקום תפילתם של בני החבורה, שיחד עם ר' נתן ליברנש היו מתפללים שחרית בקול ובהתלהבות כמנהג אנ"ש (מאוחר יותר עברו להתפלל בהיכל ה"כולל", כאשר נסקור בעז"ה בפרקים הבאים).

גם כיום ממשיך בית הכנסת דחסידי ברסלב הראשון בבני ברק, ברחוב מימון, לפעול ולהאיר את אור רביה"ק, כאשר צאצאיו של מקימו, ר' אברהם גוז, ממשיכים את דרכו - ואת דרך נכדו ר' הלל צוקר ז"ל - בדאגה לכל צרכי ביהמ"ד.

המדרש, ועד היום בני משפחתו פועלים ללא לאות לפאר את בית המדרש.

אבן שואבת בבני ברק

בימים הראשונים להקמת בית הכנסת במקומו הקבוע, התקשו לעתים אנ"ש להשלים מנין, עד כי ר' מוטל יגלניק, שהיה הרוח החיה בביהכ"ס, עומד היה בחוץ ומחפש "עשירי"...

מלבד ר' מוטל, שהיה הרוח החיה בבית הכנסת, שיעו בסדרי בית המדרש בתקופות שונות ר' אברהם, ר' יוסף יצחק הרשנבוים (שעבר יותר מאוחר לארה"ב), ר' זאב ליברמנש, ר' יעקב זעליג אורלנצ'יק, ור' הלל צוקר שמסר נפשו, כאמור, עבור קיום בית הכנסת. ר' יוסף ארליך שימש כבעל קורא, ואחריו ר' שמעון נחמן זילברמן שמילא את מקומו, ור' יעקב פנחסי (ראה אודותיו בגליון נ"ו) שהכין מידי שבוע את סעודה שלישית ועוד אחרים מאנ"ש, שלקחו - כל אחד ועשייתו - חלק בהחזקת בית ה'.

דמויות הוד

במשך השנים, שימש בית המדרש כמשכנם של דמויות הוד בלתי נשכחות. כשביניהם, מלבד אלו שנזכרו למעלה, אנו מוצאים את ר' ישראל זכריה שטרן (שהיה לוקח בכל ער"ח את אנ"ש למירון ברכבו), הגאון ר' שלמה טנא שהיה אב"ד בתל אביב, שהתפלל מידי יום בבית מדרשינו ואף למד בחברותא עם ר' מוטל יגלניק, הרב הגאון ר' שריה דבליצקי, ר' אברהם אשלג, ר' אברהם משיח (אביו של ר' לוי) שמסר שיעור בשטיבל, ר' זעליג שצקובצקי (אחינו של ר' זעליג) ר' דוד קפלר (בנו של ר' גבריאל יו"ר אגודת צדקה שלום), ר' נפתלי צרטנר ור' נתן יזרלביץ משרידי אנ"ש בפולין, ר' יחיאל משה ניימן, ר' ישראל דוד פוקסברומר ור' חיים פוקסברומר, ר' יהושע שניצר, ר' אלימלך קורנברג (נכדו של ר"מ קורמן), ר' זאב ליברמנש שהתפלל בקביעות בבית הכנסת, ר' הרשל צוקר שהיה משמח את כולם, ר' מרדכי לסקר, אביו ר' צבי, ר' משה צוקר, חתנו של ר' אברהם גוז (שהתקרב בשטיבל והיה לאחד מהמתפללים הקבועים בביהכ"ס), ר' יצחק גולדברג, ועוד... וכמובן, ר' בניציון אפטר שאף התגורר בחדרון (אותו הכין עבורו ר' אברהם גוז) מתחת לשטיבל.

ר' הלל מיכאליץ, ר' משה אהרן הלברסברג ואחרים...

מגרש אמנם היה, אבן הפינה הונחה, אולם כסף לבניית בית הכנסת לא היה...

גם מקורות להשגת מימון לא היו בנמצא, שכן אנ"ש בבני ברק היו אנשים פשוטים הנהנים מיגיע כפם אך בקושי כדי פרנסתם. אולם ר' אברהם לא אמר נואש ונחלץ בכל כוחו לגייס את הכסף. הדבר עלה לו בקושי רב, עד כי פעם אף מצאוהו יושב וממרר בבכי בשל חוסר הצלחתו. לעזרתו נחלצו שני חתניו, ר' יחיאל צוקר ור' בערל גרינשטיין, בעזרתם של שאר אנ"ש, כל אחד כפי יכלתו. בין השאר התקבלה תרומה נכבדה מאלמנתו של ר' יצחק אהרן גולדפרב, מאנ"ש בלובלין שהתגורר בת"א.

אלא שלמרות הכל, עדיין חסרו סכומי עתק כדי להעמיד הבית על תלו. ר' אברהם סבב ממקום למקום במסירות נפש על מנת לכסות את הוצאות הבנייה.

פעם, חמד אחד מתושבי בני ברק לצון ואמר לר' אברהם, שאם יאמר שלש פעמים את כל ספר התהלים בליל שבת קודש, הוא יתרום לו סכום הגון לטובת הבניה, ר' אברהם קיבל את דבריו בתמימות ואמר שלש פעמים כל התהלים, ובית הכנסת זכה בסכום כסף נוסף עבור הבניה...

כאשר צריך היה לבנות את הגג, צעק ר' אברהם "אל ישוב דך נכלם" - שהגג "דאך" (בידיש) לא ישאר נכלם מחוסר יכולת לבנותו.

כך הצטרפה - במאמצים עליונים ובמסירות נפש של ר' אברהם וחתניו - פרוטה לפרוטה, עד שזכה ר' אברהם לראות את סיום בנין הבית, ובהילולת רבנו, ח"י תשרי תש"י, התקיימה חנוכת הבית. אנ"ש, שמנינם בארה"ק היה אז מועט, הגיעו גם מירושלים ומתל אביב להשתתף בשמחה. במעמד השתתפו גם מרן החזון איש והגר"ש כהנמן מייסד וראש ישיבת פוניבז', ור' לוי יצחק בנדר, שהגיע מירושלים, נשא נאום נלהב.

היה זה ציון דרך היסטורי בדברי ימי אנ"ש בארץ הקודש. יסוד בית המדרש הראשון הקבוע לאנ"ש בבני ברק, (והביא בהמשך לפתיחת בתי כנסת נוספים, כפי שנראה בפרקים הבאים).

גודלו של בית הכנסת היה קטן מאוד, כרבע מגודלו היום. רק לאחר כמה שנים המשיך נכדו של ר' אברהם גוז, ר' הלל צוקר זצ"ל, בשיפוץ, שכלול והרחבת הבית מדרש במשך כמה שנים, במהלכו הגביה והרחיב את בית

המשיך

פנימיות כלל התשיעי (ח"ג) ע"פ התורה הזמנית תורה נ"ו

קיצור מהמאמרים הקודמים

כלל התשיעי מגלה ומבאר שכל פעם שמובא בליקו"מ המושג 'צדיק' הכוונה הוא לכלל החמשת יחידי הדורות ובעיקר על משה משיח שאנו מחכים אליו, ולפי"ז ביארנו א. שהפנימיות של הכלל התשיעי הוא לא רק איפה שכתוב התיבה 'צדיק' הכוונה לרביה"ק, אלא בעצם כל התורה הוא גילוי של עבודת הצדיק ומעלתו, וזה מתבאר בכל תורה באר היטיב בביאור הליקוטים שמרחיב הדיבור היאך כל התורה סובבת בעיקר על הצדיק [וראה זאת בהרחבה גדולה בביאור הליקוטים על תורה רפ"ב].

ב. עוד ביארנו שהליקו"מ הוא לא ספר שמגלה רק דרכים ועצות בעבודת השם, אלא הוא מגלה בעיקר את עבודת הצדיק - היאך הוא עובד את ה' והיאך הוא מתקן את העולם, כדי שאנחנו נלך בדרכי עבודת הצדיק, ולכן צריך לראות כל מדרגה ומדרגה היאך הצדיק עובד את ה' ומתן זה אנו יודעים דרך בעבודת ה' (וזה מתבאר בכל תורה ותורה באופן אחר).

ג. עוד התבאר שהתקשרות לצדיק אינו רק לקבל ממנו כוח לעבוד את ה', אלא פירוש המילה התקשרות הוא שעובדים את ה' ב'יחד' איתו וכמו תפילה בציבור שמתפללים ב'יחד' עם החזן (ביאה"ל תורה י) [ראה כל זה בהרחבה במאמר א], ולפי"ז ניתן לומר שיש ב' סוגי התקשרות לצדיק, מקיף ופנימי. בדרך מקיף התקשרות הוא 'בכוחו' שהוא התקשרות רק כדי לעזר ולסייע אותנו בעבודתנו, ובדרך פנימי התקשרות הוא לילך 'בדרכיו', כלומר לעבוד את ה' כמו שהוא עבד את ה', וזה מתגלה בכל תורה ותורה בליקו"מ בענין אחר, ולמשל בתורה רפ"ב הוא כמו שהוא דן את כל העולם לכף זכות כן צריכים אנו לילך בדרכיו ולדון את עצמינו ואת אחרים לכף זכות, ובתורה נ"ו

שהוא כמו שהוא לומד [ומלמד] תורה בפה הוא מגלה את כל הסתרות, כן אנו לומדים תורה ובכך מגלים את הסתרות.

וזהו הכוונה למצוא את 'הצדיק בעצמו' שיש בכל תורה, למצוא את עבודה של הצדיק ובכך לעבוד את ה' עם עבודה של הצדיק אך ביחד איתו ובהתקשרות עימו, וזהו בעצם התקשרות הפנימי שמבקשים אחר הפנימיות של הצדיק ולא רק כוחו וסגולתו, אך באמת יש התקשרות נעלה יותר שהוא מעל ה' הנ"ל והוא בחי' 'אור הצדיק בעצמו' שהוא בבחי' אור מקיף שהוא למעלה מכל האותיות, והוא מעל עבודות של הצדיק וכן מעל כל העצות מעשיות ומחשבתיות שמאיר בנו, והוא הוא אהבה והתנוצצות הלב בגדולת רביה"ק, וכמו שראינו אצל אנשי שלומינו בימי הפורים הקדושים בכל הדורות עד ימינו אנו היאך בטוב ליבם בין עולה אהבה עצומה לרבינו הקדוש.

ודבר זה 'אי אפשר לומר לחברו ואפילו לעצמו אי אפשר לספר מיום ליום לפי מה שמזרח לו ומתנוצץ לו באותו היום', ואור גדול הזה מחמת גדולתו ונשגבותו א"א לקבלו כי אם ע"י כלים וצמצומים שהן עצותיו הקדושים ותורתיו הקדושים ובפרט אמונה בו שכל אלו כלים לקבל את האור הגדול הזה בישוב הדעת נכונה, אך בלא הכלים הראויים הוא כמו המובא בתורה הזמנית הנלמדת כעת: **"כִּי בְּלֹא מִדָּה יִצְמָצוּם אִי אֶפְשֶׁר לְקַבֵּל אֶת הַחַיִּים מֵהַשֵּׁם יְתִבְרַךְ, מִחֻמַּת רַבּוֹי אֹר, כִּי רַבּוֹי הַשֵּׁמֶן גֹּרֵם כְּבוֹי הַיָּר, עַל - כֵּן צָרִיךְ לְקַבֵּל הַחַיִּים בְּמִדָּה, וְזֶה זֹכֵינ עַל - יְדֵי עֶסֶק הַתּוֹרָה",** לכן החיפוש ומציאת הצדיק בעצמו הוא רק באמצעות המציאה והתקשרות בעבודתו שעובד את ה' יתברך ובוזה מקבלים את האור 'במידות וימים'.

ואור נשגב זה נמצא בכל תורה ותורה בגוון אחר, כי כל תורה הוא בעצם השתקפות אורו הקדוש, וע"י הלימוד והחיפוש אחר התקשרותו אליו הן א. בכוחו ב. ובעבודתו

ג. ובאור בעצמו זוכים למצוא אותו ולקבל חיות חדש בהתקשרות לרביה"ק אכ"ר.

ענה נתחקה אחרי פעולותיו הקדושים של הצדיק היאך הוא פועל להביא את כל הבריאה לתיקונו, באמצעות תיקוני תורותיו הקדושים, דהגם שבכל תורה ותורה הוא תיקון בפני עצמו, ואינו דומה לתיקוני תורה א' לתיקוני תורה ב' כמובא בכלל הראשון, אך כפי העולה מתוך ספר ביאור הליקוטים נראה שתמיד מביא סוגי תיקונים ופעולות מיוחדות שהם נמצאים בכל תורה, ואף שהתיקונים משתנים אך סדר התיקון הוא תמיד שווה וכדלהלן, ונציג אחדים מהם כפי מה שעולה במסילת הביאור הליקוטים.

ופשוט ומובן שכל אלו הוא כמאן דמחוי במחוג בלבד, והם רק מעט מזעיר מאלפי אלפים התיקונים שמתגלה באתגליא אך באתכסיא אין לנו שום שמץ והשגה, וע"י הכרה בסדר ואופן הפעולות זה יהיה כלי ועזר למצוא את הצדיק בעצמו, כי ע"י הפעולות נוכל להכיר אותו בעצמו כידוע, כי כמו שכל אדם א"א להכירו רק ע"י שהוא מדבר ועושה כל מיני פעולות וע"י"ז אנו מכירים את תכונותיו, כך כשנדע את תיקוניו שנמצא בכל תורה וכן את סדר ואופן התיקונים נוכל להכיר אותו ולהתקשר אליו בכל פעם מחדש.

כל חפצו וכל ישעו להמשיך הארה מענין הנהגה שלעתיד

הדבר ראשון הוא שבכל תורה ותורה הוא ממשיך אור מהתיקון שיהיה לעתיד וכדבריו המפורשים של הרב מטשעהרין בפרפראות לחכמה (תורה טו אות ה): "אמר המחבר באתי להעיר לב המעיין שישים לבו היטב

כל מה שהרב גדול יותר יש ביכלתו לרדת לנמוכים יותר

הצדיק כפי מה שעולה בעליותיו הגדולות כך הוא יכול לעזור יותר לאלו שנפלו יותר, וכפי מה שזוכה בהשגתו כך יכול לרדת יותר ויותר, ובעצם דבר זה הוא מפורש בתורה ל "כל מה שהוא קטן ביותר ומרוחק ביותר מהשם יתברך הוא צריך רבי גדול ביותר" ובביאור הליקוטים הוא ככלל ויסוד מוצק שכל מה שהצדיק עולה יותר כך הוא יכול לעזור ולתקן את הירודים יותר, ולדוגמא בתורה נ"ו, כמה שהצדיק עולה להגדיל הדעת יותר ויותר כך הוא יכול לגלות את כל ההסתרות יותר, ובכך מתגלה שם תורה גבוה ולומד אותו בפה ובכך מגדיל את הדעת עוד יותר ונתגלה יותר הסתרות, ובכך מתהלך תמיד לפני חצר בית הנשים לגלות שם את ההסתרות יותר ויותר. [ולע"ע לא מצאתי לשון מדוייקת בתורה נ"ו, אך זה מוכח מכל המשך ביאור התורה, וראה נא בתורות שבהם הרחיב הקולמוס].

מבלעדי הצדיק לא יוכל התלמיד לעלות במעלות הקדושה

מכיון שכל פעולת הצדיק הוא לתקן את הנפולים, דרך התיקון הוא שהצדיק מאיר מתחילה באתערותא דלעילא את מה שזכה להשיג על התלמיד ובזה יוכל התלמיד להכנס לעבודת השם, לכן בכל תורה בליקו"מ נראה שמרוב הגלות בעצם לא היה יכול התלמיד כלל להתחיל לעשות את השלב הראשון של התורה, ורק ע"י הצדיק יוכל להכנס לקיים את השלב הראשון, למשל בתורה רפ"ב השלב הראשון הוא למצוא טוב בעצמו, והנה הרי כשאדם מושקע ברע ובעצבות איך יוכל בכלל לעורר את הטוב, ומוכח מהתורה שע"י שאחרים יסתכלו עליו על נקודת הטוב עי"ז יוכל גם הוא להתחיל להסתכל על הטוב, וראה שם בביאור הליקוטים שהצדיק הוא זה שמסתכל על העולם ודן אותם לכף זכות, ועי"ז יש בכוחם גם להתחיל להסתכל על הטוב, נמצא שמקודם צריך הצדיק להאיר באתערותא דלעילא את התיקון. וזה בעצם כלל בכל הליקו"מ שבלי כוח והתקשרות לצדיק לא יוכלו לבוא לשער המלך ולעלות במעלות הקדושה.

כָּל אֶחָד לְפִי מְדַרְגָתוֹ, אֵין זֶה רַק בְּבַחֲנֵינָת שְׂרִי אֲלֵפִים הַמוֹבָא בְּפָנִים. וְהַעֲלִיּוֹן לְכֻלָּם, הוּא מְשֶׁה בְּעֶצְמוֹ, [שֶׁהוּא שְׂיִיָּהּ לְעֵתִיד בַּיּוֹם הַנּוֹן, כְּמוֹ שֶׁהָיָה בְּעַת מִתְּנַת תּוֹרָה, וְלֹא בְּכָל יְמֵי חַיָּו. שְׂזָה מֵה שֶׁכָּתַב בְּפָנִים, שְׁגַם מְשֶׁה לֹא הִשְׁיִגוּ, וְכְמוֹבָא מְזָה בְּמִקּוּם אַחַר בְּשֵׁם הָאֲרִיז"ל]. תְּבִין מְרַחֵק בְּהַבְּאָתוֹ רֵאָה לַיּוֹם הַבְּכוּרִים, שֶׁהוּא בְּמַלְכוּת [הַנְּסִתָּר בְּנוֹן] הַנְּל, מֵהַפְּתוּב אֶף אֲנִי בְּכוּר אֲתַנְהוּ, עֲלִיּוֹן לְמַלְכֵי אֲרִץ".

דהיינו מהפסוק שמביא ראי' שביכורים הוא לשון מלכות 'אף אני בכור אתנהו עליון למלכי ארץ' זה פותח לנו צוהר להבין ולהשכיל ששלימות התיקון שהצדיק יהיה 'בכור' יהיה רק בעת בוא הגואל, [ויש להוסיף שאז יהיה 'באתגליא' ממש, כי עתה הוא מושל רק 'באתכסיא'].

הרי לנו דרך ושביל באחד מן היסודות העולה מתוך הספר בביאור הליקוטים, למצוא מהפסוקים השייכים לגאולה ולמשיח צדקינו ובהם להבין שמביא דווקא מפסוק הזה כדי להשכילנו בינה ששלימות התיקון יהיה בעת הגאולה, ויש עוד הרבה להרחיב בזה כי הוא כלל חשוב לדעת ולהאמין לגשת לכל תורה בליקו"מ שהוא תורה גבוהה השייך לגאולה ולשלימות התיקון, אך כאן באנו רק להראות אחד מ'הדרכים' בהם רבי אברהם מראה זאת בכל תורה, ואי"ה במאמר הבא נרחיב בזה יותר.

וכשבאנו לרמזים של פסוקים לא אתאפק מלהביא עוד דרך שבהם מוצא רבי אברהם את הצדיק בתוך התורה, והוא למצוא את הפסוקים שבהם מרומז שמו של רביה"ק, ולמשל בתורה נ"ו, בסוף התורה מובא פסוק זה ינחמינו ממעשינו דינו', ובזה הראה לנו רבי אברהם שכאן נמצא פתח וצוהר ששלימות התיקון תלוי בצדיק וז"ל (אות כט):

עָקֹר נִחְמַת כָּל הַדּוֹרוֹת, הוּא הַצְּדִיק הָעֲלִיּוֹן לְבַד שְׁנִמְצָא בְּכָל דּוֹר, לְהַפְּךָ כָּל הַקְּלָקוּלִים לְתִקּוּנֵים, עַד שְׁנִזְכֶּה לְעֵתִיד בְּגִמְרַת הַתִּקּוּן לְחַיִּים הַנְּצַחִים הַנְּל. מְבַאֵר יוֹתֵר בְּהַבְּאָתוֹ אֵת הַפְּתוּב זֶה יִנְחַמְנוּ וְכוּ'... כִּי כָּל מִחְיַת עַמְלֵק, וְתַהֲפֹכֹת הַהִסְתָּרָה בְּעֶצְמָה לְסִתְרֵי תּוֹרָה, לֹא יִהְיֶה נִגְמָר עַד לְעֵתִיד [כִּי מְלַחְמָה לֵה' בְּעַמְלֵק מִדֵּר דֵּר], וְאֵז בְּאֵמַת נִזְכֶּה עַל יְדֵי זֶה לְחַיִּי עוֹלָם וְנִצְחָיִים, שְׂאֵף עַל פִּי כֵן מְתַנְּבְּרִים הַצְּדִיקֵי אֵמַת בְּמַלְחַמָּתָם מִדּוֹר לְדוֹר הַנְּל, לְהַמְשִׁיךְ קִצְתָּ מַעֲיֵן הַהָאָרֶה הַזֹּאת גַּם הַיּוֹם

למאמריו הקדושים ז"ל, שעל פי רוב מדברים מענין עולם התיקון ומהמשכת ההנהגה שלעתיד, ומהגאולה העתידה לבוא במהרה בימינו, וכן כל כיוצא בזה כי זה כל חפצו וכל ישעו ז"ל להאיר האמת בעולם, ולהמשיך הארה שלימה ואמתית מעין ההנהגה שלעתיד" וראה שם שמביא דוגמאות מכל התורות האין שבכל תורה הוא ממשיך הארה שלימה ואמתית מעין הנהגה שלעתיד עי"ש.

ויש הרבה להרחיב בזה, ואי"ה נרחיב זאת במאמר הבא, וזה בעצם המשך כלל התשיעי "ובעיקר לא יהיה כוונתו ברובם ככולם, זולת על משה משיח בעצמו, שאנו מחכים אליו", שאז יתגלה בשלימות עצום כל התיקונים והדרגות עצומות שמובא בכל תורה. וכן בכל מסילת הביאור הליקוטים הולך על קוטב זה שכל תיקוני התורה נמשכים מאורו של משיח שמחכים אנו אליו, אמנם התיקונים מתחילים בכל דור ודור יותר ויותר, ולכן נראה שבכל תורה ותורה מביא בביאור הליקוטים יסוד הזה, ואחד הדברים שמביא זאת כסדר הוא שמשא רבינו הוא מ'ה שיהיה הוא שיהיה, דהיינו שהצדיק מתחיל להמשיך התיקונים בכל דור ודור אך השלימות והגמר יהיה בעת שיבוא הגואל, ולכן בעת שנחפש את הצדיק בתורתו עלינו לראות את הנהגה של לעתיד ומשם נמשיך עלינו את הארה כבר עכשיו.

לפעמים באמצעות הפסוקים מרמז לנו את התיקון שיהיה לעתיד

ועתה נראה כמה דרכים שבהם משתמש רבי אברהם בספרו כדי למצוא את הצדיק האין הוא מביא לנו את אור הגאולה והוא למצוא את הפסוקים המובאים בתורה שהם פסוקים השייכים לגאולה, או פסוקים המדברים על הגואל אחרון, וכשנעמיק בפסוקים אלו ונקשרו לכלל התורה נראה ששלימות התיקון יהיה רק לעתיד, ועכשיו ממשיך עלינו רביה"ק את התיקונים הנוראים אלו, ולדוגמא מתורה נ"ו, בסוף התורה מובא פסוק שמדובר על בן דוד 'אף אני בכור אתנהו', ובזה מראה לנו רבי אברהם ששלימות התיקון שהצדיק 'באתגליא' ימשול על כל צדיקי הדור יהיה בעת שבן דוד יגאל אותנו וז"ל באות לט:

"אודות האחד, הנסתר במלכותו, העולה ליום שער הנון, שלא קם כמוהו בישראל. כי אף על פי שכל אחד מהצדיקי אמת מושל ומולך

ולדוגמא בתורה נ"ו בתורה מובא שע"י א. שלומד תורה בפה ב. עי"ז זוכה להמשיך את חיי החיים, ג. וזוכה לדעת וכו', והנה נראה שהעצה הראשונה היא פשוטה לקיים, אך כשחותרים בעין אמת בתורה, נראה שבאמת מרוב הסתרות שעובר לא יוכלו כלל לקיים אפי' העצה הראשונה, מבלי שהצדיק יאיר אליו באתערותא דלעילא להתחיל לקיים את קיום עצה הראשונה ומכ"ש לזכות לעלות לכל המדרגות הבאים, כי באות ח' מובא שע"י ההסתרות והגלות נסתר הדעת ונעלם הדיבור כמו שהיה במצרים, וע"י התגלות הדעת נפתח הדיבור, והנה מובא בפל"ח וכן בביאה"ל, שהדיבור המובא באות ח' הוא בעצם לימוד התורה ב'פה' של אות ד', א"כ לפי"ז קשה איך נוכל להתחיל ללמוד תורה בפה ולזכות למדרגות הבאים, הרי הדיבור בעצמו בגלות, אלא התשובה היא שתמיד יש איזה אתערותא דלעילא מהצדיק שע"י יכולים להתחיל לקיים את העצה הראשונה, וכפי המובא באות ח' שע"י התגלות הדעת נפתח הדיבור, א"כ צ"ל שהצדיק מאיר באתערותא דלעילא את הדעת, ועי"ז נפתח הדיבור אצלנו ללמוד תורה שבפה וכו' וכמו שהיה ביציאת מצרים שהיו בגלות והדיבור היה בגלות, ורק ע"י משה נפתח הדעת ואז קיבלו את התורה שהוא לימוד התורה בפה. וזה עומק השיחה "אין מי שיוכל להבין בהספר כי אם מי שיכול לומר כל תורה ותורה פנים ואחור, שיש לומר שהפנים הוא השלב הראשון של התורה, ואחור הוא הסוף והשלב אחרון של התורה, אך כדי להבין בספר מוכרחים תמיד להתחיל מאחור מהסוף - שהוא המדרגה שזכה הצדיק ועי"ז יוכל לעלות כסדר ושוב חלילה.

אתה בלעדי אינך יכול אבל גם אני איני יכול מבלעדיך

אף שהתלמיד לא יוכל לעלות בסולם המדרגות של התורה מבלי שהצדיק יאיר אליו, אך אם התלמיד בעצמו לא יעשה אתערותא דלתתא הצדיק אינו יכול להאיר לו, וכמובא (חיי מוהר"ן של): "אתה בלעדי אינך יכול לעשות (הינו שאיני יכול לעשות ולעסוק בעבודת השם בלעדי כחו ועצותיו) אבל אני בלעדיך גם-כן איני יכול לעשות כלל", לכן מצד אחד צריך התלמיד לעשות איזה אתערותא דלתתא ואז הצדיק מאיר עליו מלמעלה, אך מצד שני אין התלמיד יכול לעשות אתערותא דלתתא, וזה הפליאה שמביא תמיד מוהר"ת בליקו"ה שלא יודעים מאיפה להתחיל, ולפי מה שיוצא מתורה

ס' [שם מובא בפירושו שאם הצדיק אינו מעוררו אינו מתעורר, וכן להיפך אם הוא לא מתעורר גם הצדיק אינו יכול לעוררו], י"ל שזה בעצמו מה שהצדיק מאיר עליו דהיינו שהצדיק מאיר עליו אור גדול שכל האור הוא אתערותא דלעילא ועי"ז יתעורר מלמטה לה' יתברך ועי"ז נחשב כאתערותא דלתתא, ומ"מ זה נמשך מהצדיק.

כפי מה שהתלמיד מתחזק בעבודתו כך הצדיק עולה יותר ויותר

כמה שתלמיד מתחזק בעבודתו גורם שגם הצדיק עולה יותר ויותר, וזה בעצם עומק מה שהרחבנו במאמר הקודם שהתקשרות הפנימי עם הצדיק הוא שעובדים את ה' ביחד איתו, ומתפללים ביחד איתו, וכמו חזן עם הציבור, שאפי' החזן הוא גבוה אבל דייקא שמצטרפים אליו התשעה אפי' שהם מחלבנה אך ע"י הצטרפות אליו שהוא התקשרות אליו הוא גם עולה יותר ויותר עד שכן יוכל להביא את כל הבריאה לתיקונו שזה בעצם התיקון שאליו נכספים כל העולמות, וכלשונו בתורה רפ"ב: "כי עולה ונכלל בעצמו עד להוציא את הרבים. ועל כן עשה דרך כבושה לכל אחד ואחד, כי אף על פי כן הוא צריך לכל זה אתערותא דלתתא גם מאתנו", וכך הוא מביא זאת כלל ויסוד מוצק בכל מסילת ביאורו.

ולדוגמא מתורה נ"ו, כמה שהתלמיד ילמד תורה בפה כדי להמשיך את החיים לתוך ימים ומידות ובכך זוכים לדעת ומתגלה התורה גבוה יותר ושמוכיחה כך יוכל הצדיק גם לעלות יותר ולגלות תורה גבוה יותר עד שלא ישאר שום הסתרה בעולם ויתבטל כל מעשה ועצבון ידינו, וזוהי לנו התעוררות רב לקיים עצותיו הקדושים כי בכך יוכל הצדיק להביא את כל העולם לתיקונו, וזה מה שמובא בתורה שכל אחד יש לו מלכות באתכסיא, כי ע"י עבודתו בעבודת ה' גורם שעוד ועוד חלקים מהבריאה מתתקנים ע"י הצדיק עד ש'זהיתה לה' המלוכה'.

העצות הוא המשכה מהשגה בעצמו שזכה הצדיק

כשהצדיק נותן עצה להתלמיד, העצה בעצמו הוא בעצם המשכה מהשגה שזכה

לזה, דהיינו שעצה היא תוצאה מהשגה, וכדי להבין זאת נביא דוגמא מהתורה י"ב איה, שהעצה הוא לצעוק איה' מתוקף הסתרה ובכך עולים לאיה המאמר הסתום, ומובא בליקו"ה הלכות תחומין ו, שדווקא בגלל שהצדיק זכה לאיה' דהיינו למאמר הסתום שהוא המדרגה הגבוה ביותר, עי"ז יוכל התלמיד לצעוק איה, והנה אין דומה איה שצועקים למטה מרוב הסתרה והחושך, לבין זעקת איה שנאמר בקול רעש גדול מרוב הכרה בגדולת ה', והיינו שהצדיק זועק איה מרוב גדולתו בכך יכול להוריד עצה של איה' לצעוק מרוב חשכות, אף שיש הבדל רב בין המדרגות, וזה בעצם גם עומק של מינייה וביה', שבפשטות הוא דרך לימוד לקשר בין סוף התורה לתחילת התורה וכו', אך בעומק הוא שאותו עצה והדרגה שנמצא למעלה בקודש, היא מאיר בעצה שנמצא במדרגות הנמוכות ביותר, וכמו בעצה של איה שאף שבעצם הוא שייך רק במדרגות עליונות אך בעצם ע"י הצדיק זה מאיר במדרגות הנמוכות.

וי"ל עפ"י תורה נ"ו, שכמו שהצדיק מגלה תורה גבוה מאוד מתוך כל ההסתרות, כן ע"י לימוד התורה בפשטות ובתמימות אנו מתקשרים לתורה הגבוה מאוד של הצדיק ובכך נתעורר על ידינו התורה הגבוה מאוד של הצדיק וזוכים לתוכחה הגדולה וכלשונו ר"א באות מה: שֵׁשׁ לְבָאָר בְּעֵינֵי הַחֶכְמָה וְהַתּוֹרָה אֲשֶׁר תִּתֶּן קוֹלָהּ וְתִקְרָא בְּרֹאשׁ הַמַּיּוֹת [מְלִשׁוֹן הַכְּתוּבִים שֶׁבְּעֵינֵי הַזֶּה], שְׁהוּא הוּא קוֹל נְפִלְאוֹת שֶׁבְּמִצִּיאוֹת סִתְרֵי תוֹרָתוֹ כְּמוֹבָא בְּפָנִים, שְׁנִתְעוֹרַר בְּאַתְעָרוֹתָא דְלַעֲלִילָא מְאַתְעָרוֹתָא דְלַתְתָּא, שֶׁבְּקוֹל קְרִיאת הַתּוֹרָה שֶׁל הָאָדָם, אֲשֶׁר בְּבְחִינַת מְלִכּוּתוֹ יִקְרָא בּוֹ כָּל יְמֵי חַיָּו, [וְלֹא בְּמִחְשָׁבָה, רַק בְּקוֹל דְּבָרָיו בְּעֶצְמָם כְּמוֹבָא בְּפָנִים].

ולכן רצונו חזק מאוד שנלך עם התורה שגילה' כי ע"י שנלך עמהם אכן תפעל תיקוני התורה בשלימות, כי כשרביה"ק גילה זאת התורה מיד נמשך תיקוני התורה, וראה בכלל הרביעי ובהקדמה לתפארת הליקוטים על תורה ס', אך מכיון שרביה"ק לא רוצה לבטל את הבחירה מאיתנו ואדרבה הוא רוצה שאנו נתגבר על יצרינו ולהביא את העולם לתיקונו, עדיין לא מתגלה האור בשלימות ולא נמשך 'באתגליא' התיקונים, עד שנתעורר אנו לילך עם התורות ובכך יומשך התיקונים יותר ויותר ואז' בבוא הגואל יתגלה ברעש גדול' תיקוניו 'פי' בוא שילה' א'ז' ידעו ויראו ע'צם ג'דלת ר'בנו הקדוש והנורא ז'כרונו ל'ברכה, פי' א'ז' י'ספרו מ'מנו הר'בה ב'עת ש'יבוא מ'שיח צ'ק'ינו' (סוף חיי מוהר"ן).

התפילה עם אנ"ש בביהכ"נ הנקרא ע"ש הצדיק (א')

במקום הקדמה

אבער יענע זענען שוין געווען פראסטערע מענטשן... רבי נתן האט געזעהן, ער קומט זיך צונויף, און ס'איז געווען ביי אים אזוי ווי גע'בטל'ט... אז זיי האבן נישט דעם געפיל (השגה) אינעם רבי'ן. פלעגט זיי דער רבי אלץ פרעגן; "וואס הערט זיך מיט אייער מנין?"

רבי נתן האט געזעהן אבער, אז דער מנין איז א פראסטע מנין, עס איז נישט 'דער' מנין וואס ער מיינט... זיי האבן נישט קיין גיפיל אינעם רעבן... האט ער זיך מתרשל געווען אין דער מנין, ממילא איז דער מנין בטל גיווארן.

(האט ער געטראכט) ער דארף קומען צום רבי'ן, וועט איהם דאך דער רבי גלייך פרעגן; 'וואס הערט זיך מיט אייער מנין?' רבי נתן האט אבער געזעהן אז ס'איז נישט דער מנין וואס ער מיינט... נו, ער איז געקומען צום רבי'ן, דער רבי איז נישט געווען ביי זיך אין חדר, איז געלעגן א קוויטעלע אויפ'ן טיש; "מה אומר לכם, המנין שלכם היה בוקע רקיעים!" האט ער שוין געקראגן דעם פסק פונעם רבי'ן - נאך איידער דער רבי איז אריינגעקומען! (מתוך טעם זקנים ט"ז, מ"ח).

תרגום:

רבי נתן היה גדול, הלב שהוא קיבל כאשר התקרב לרבינו - זה אי אפשר לתאר! בער בקרבו אש!

כשהוא התקרב היו שם אנשים פשוטים בנעמרוב (עיר מגוריו של מוהרנ"ת, והם היו גם כן מאנשי רבינו ז"ל), סוחרי קדירות, אנשים פשוטים לא כמו רבי נתן, היו שם גם בני עליה רבי נתן, רבי נפתלי, קצת גם רבי ליפא, אבל האחרים היו פשוטים יותר... רבי נתן ראה, הוא מתאסף איתם, וזה היה אצלו

ידוע מה שציוונו רבינו הקדוש: רק אתם תחזיקו עצמכם ביחד, אז תהיו אנשים כשרים. ולא כשרים בלבד אלא אפלו צדיקים וטובים תהיו. אפשר להבין דבר זה כציווי, אך אפשר לשים לב יותר לעומק שיחה זו, ולהבין כי זוהי השארתו של רבינו הקדוש, שכמה שיותר נחזיק עצמינו יחד, נמשיך יותר ויותר את רבינו הקדוש - את רוח קדשו אלינו, כמה שיותר נתבונן בדברי מוהרנ"ת שמאריך בעניין זה בהרבה הלכות - נבין כי זוהי ההבנה והגישה הנכונה.

וב'להחזיק עצמינו יחד' יש כמה וכמה פרטים, והיא קומה שלימה של המשכתו ז"ל אלינו. בראש ובראשונה: האהבה בין אנשי שלומינו, וכמו כן שיחות חברים בין אנ"ש, וההתקבצויות השונות ובראשם הקיבוץ הכללי והחיוני - הקיבוץ של ראש השנה [כמבואר בדברי הרב מטשערין], אולם יש פרט יסודי אחד בעניין זה, שאצל רבים מאיתנו [מחמת מניעות שונות ומשונות] נשכח ברבות הימים, והוא: התפילה עם אנשי שלומינו ובבית הכנסת הנקרא על שם רבינו הקדוש.

לכן נתעוררנו ללקט מהתבטאויותיהם של גדולי וחשובי אנשי שלומינו בדורות הקודמים בגדולת וחשיבות עניין זה. לא הבאנו ציטוטים מחיי היום יום, איך שאנ"ש מספרים כדבר פשוט שהיו מתפללים בבתי מדרש הנקרא ע"ש רבינו, אלא התמקדנו יותר בהתבטאויותיהם והשתדלותם בזה יותר מהרגיל.

ויהי רצון שנוכח שכלל אנשי שלומינו יתחדשו בגדולת עניין זה, ושבה נמשיך יותר ויותר את רבינו הקדוש אלינו, אמן.

רבינו הקדוש

קדם ש'יצא מברסלב לאומאן להסתלק שם, בעת ש'יצא מפתח הבית ולחוץ לעלות על העגלה, עמד אצל המזוזה והניח ידו על המזוזה; ענה ואמר להעולם: "תראו להתקבץ יחד ולהתפלל יחד, כי אם תתפללו ב'כונה - אולי תוכלו להמשיך אותי לכאן עוד הפעם" - "אז איר וועט זען האלטן אין איינעם - וועט איר מען צוציגן צו זען": (חיי מוהר"ן קפ"ז. והנוסח באידיש משיש"ק החדש).

אמר על דבר המנין מיוחד שהיה להם לאנשי שלומנו בנעמרוב להתפלל שם ביחד ואחר כך נתבטל, אמר מי יודע מה היה אם היה

מתקיים דבר המנין שלכם, המנין שלכם היה בוקע רקיעים, (חיי מוהר"ן של"א).

■

רבי נתן איז געווען אזוי גרויס, דאס הארץ וואס ער האט באקומען ווען ער איז געווארן מקורב צום רבי'ן - דאס קען מען נישט אויסמאלן! ס'האט אין אים געברענט א פייער!

בשעת ער איז געווארן מקורב, איז דארטן געווען פראסטע מענטשן אין נעמירוב (עיר מגוריו של מוהרנ"ת, והם היו גם כן מאנשי רבינו ז"ל), 'טעפערס' (טעפ סוחרים), פראסט (אנשים פשוטים) נישט אזוי ווי רבי נתן, ס'איז געווען דארטן (גם בני עליה) א רבי נתן, א רבי נפתלי, און ר' ליפא אויך אביסל,

כמו שהוא מבטל את הזמן... שאין להם אותו הרגשה ברבינו. היה רבינו תמיד שואל אותם: "מה קורה עם המנין שלכם?"

אבל רבי נתן ראה, שהמנין הוא מנין מגושם, זה לא 'אותו' מנין שהוא מתכוון... אין להם הרגשה ברבינו... אז הוא התרשל בהחזקת המנין, ממילא המנין התבטל.

(אז הוא חשב) הוא צריך לבוא לרבינו, ורבינו הלא מיד ישאל: 'מה קורה עם המנין שלכם?' אבל רבי נתן ראה שזה לא אותו מנין אליו הוא התכוון... נו, אז הוא הגיע לרבינו,

ורבינו לא היה בחדרו, והיה מונח פתקה על השולחן: "מה אומר

לכם, המנין שלכם היה בוקע רקיעים!" אז הוא קיבל כבר את הפסק' של רבינו - עוד לפני שרבינו נכנס! (מתוך טעם זקנים אידיש ט"ז, מ"ח).

מוהרנ"ת

וזהו, אם אין אני לי מי לי, שאם לא אשתדל בעצמי ללמד ולהגות בתורה ועבודה, מי לי, כי חובת האדם של כל אדם ואחד אין מי שיפטר אותו מזה וכשאני לעצמי מה אני, כי בודאי תורתנו ועבודתנו בעצמה אינה נחשבת, כי עקר בחינת קבלת התורה שמחייב כל איש ישראלי לקבל בכל דור, הוא רק על-ידי שיתחבר ויכלל בתוך הצבור הקדוש כנ"ל

ואם אומר שלא ללמד ולהתפלל כי אם כשאזכר לבא ולהתחבר לצבור הגון העוסקים בתורה ועבודה, על זה משיב לעצמו ואם לא עכשיו אימתי, כי חס ושלום, יכלה זמן ימי חיי ולא יזכה לזה, כי למוד ועבודה של הצבור אינו קבוע בתמידות כנ"ל, ובתוך כך יאבד הרבה מימי חיי בלא תורה ועבודה. וגם כי לא בנקל זוכין למצא צבור הגון שיזכה להשלים עבודתו על ידם וכל פגנת התנא להורות לאדם

הרוצה לפקח על ימי חיייו שלא יאבד ימיו חס ושלום, שצריך להשתדל לבקש ולהפיש מאד ולהתפלל להשם יתברך שיזכה למצא רבי אמתי עם צבור הגון, שהם תלמידיו הנלוים אליו ויאחו בזה, וגם מזה אל תנח ידך להתחבר בכל עבודתו בתורה ותפלה עם הצבור הגון כנ"ל וגם בפני עצמו יעסק בתורה ותפלה בעת שאינו יכול להתועד עם הצבור, וגם אז יהיה מקשר עמהם בפנימיות לבבו שכל פגנתו בעסקו בתורה ותפלה יהיה שיזכה להפיל תמיד עם הצבור הקדוש הנכללים בהרבי האמתי שיש לו בחינת רוח הקדש וכו', שעקר התקון על ידו וכו"ל: (קריאת התורה ו' ל"ב).

... אפלו גרוע ופגום כמוני יכול לבוא עדיך על-ידי תפלה. אף עקר ההתחזקות לזה, כי הלא הבעל דבר מתגבר בחלושי כח פאלו לרשל ידם ולהרחיקם חס ושלום גם מזה מלהתפלל ולצעק תמיד לה' יתברך מפל מקום שהוא בכל זמן ובכל מקום וכו'. על זה אמר אשרי תבחר ותקרב ישכן חצריך נשבעה בטוב ביתך וכו', שהעקר לזכות לזה הוא על-ידי בחינת הבית-המקדש שהם הבתי מדרשות של הצדיקי אמת, (תפילת המנחה ז' ס"ו).

צריך כל אדם לומר על עצמו כשיודע בנפשו כאב עוונותיו, וכל חיותו וקיומו הוא על-ידי שאינו חולק על הצדיק האמת וחותר ומתנגע להתקרב אליו באמת שצריך להחיות עצמו בזה. וכמו שכתבנו לעיל על פסוק אשרי יושבי ביתך וכו', שכל חיותי הוא מה שאני זוכה להיות בכלל יושבי הבית המדרש של הצדיק האמת שזהו ענין ואני ברב חסדך אבוא ביתך.

הינו אף-על-פי שגם אני עשיתי כמו שעשו החולקים בנזכר לעיל לענין דוד, אף-על-פי-כן ברב חסדך שגמלת עלי אבוא ביתך הינו לבית המדרש הנזכר לעיל. שזה כל תקוותי, (שם ס"ח).

שבכח האהלים הקדושים והמשכנות של יעקב וישראל שהם הבתי כנסיות ובתי מדרשות של הצדיקי אמת שהם בחינת מקדש מעט, על-ידי זה לא יוכל לבלע את ישראל חס ושלום, כי על-ידי זה יתגברו עליו בכח הצדיקים האמתיים שבכל דור בנזכר לעיל. וזהו כנחלים נטיו ודרשו רבותינו זכרונם לברכה מה נחלים מעלין את האדם מטמאה לטהרה אף הבתי מדרשות מעלין מטמאה לטהרה הינו בנזכר לעיל. וזהו פגנת עלי נהר. זה בחינת מה שנתבאר לעיל שעקר תקון הבית המדרש שהוא בחינת מקדש מעט, הוא מה ששם מתקבצין כל הנקודות טובות וכל התעוררות טוב של כל אדם אפלו של הגרוע שגברועים. כי בתוך הפלל הכל מצטרף יחד ונחשב אצלו יתברך, (שם צ').

הכלל מי שרוצה לחוס על חיייו ולהסתכל על התכלית למען ייטב לו לעד צריך להשתדל בכל כחו שיהיה על כל פנים שכן לכל מקום שמוצא איזה קבוץ של פשרים ויראי ה' המקרבים לצדיקי אמת העוסקים לגשת אל הקדש ולהתפלל בכונה ובכח וכו', כי צריכין לזהר מאד להיות נטפל לעושי מצוה, כמו שאמרנו רבותינו זכרונם לברכה קל וחמר שישלם שכר לנטפל לעושי מצוה וכו', וכמו שאמר דוד: "חבר אני לכל אשר יראוך ולשמרי פקודיך" וכו"ל. כי אין ערך להעבודה שיעבד האדם בעצמו אפלו כל היום אם הוא חלוק מיראי ה' האמתיים לנקדה טובה אחת שעושה כשמצטרף ומתחבר לקבוץ היראים באמת, כי טוב לצדיק טוב לשכנו, כי כשמתחבר לקבוץ הפשרים והיראים הוא בבחינת תוספת שכן אליהם, שעל ידי זה מתרבה ומתגדל בית התפלה אלפי אלפים ורבי רבבות לאין קץ כנ"ל. ועל פן מתגבר ומתגרה הבעל דבר מאד מאד לארכו ולרחבו להרבנות מחלקת על הצדיק הגדול האמתי העוסק בזה לצרף ולבנות עצם רבוי בתיים הקדושים הנפלאים הנ"ל על ידי שמקבץ

ומוסיף בְּכֹל פְּעַם נְפֹשׁוֹת הַשְּׂכָנִים עַל
הַקְּבוּץ הַקָּדוֹשׁ כִּי אִם לֹא הָיָה מִחֻלְקַת
הָיָה מִתְרַבֵּין הַבָּתִּים שֶׁל הַתְּפִלָּה כֹּל קָדֹם עַל
יְדֵי תוֹסֶפֶת שְׂכָנִים הַרְבֵּה עַד שֶׁכָּבֵר הָיָה כָּל
הַטּוֹבוֹת לְיִשְׂרָאֵל. (נזקי שכנים ד' י"א)

ר' ישראל קרדונר:

בישע עליון רחש לבינו דבר טוב לבשרכם
כי עד הנה עזרנו השי"ת לכונן פה בית
המדרש ברסלב מאת אנ"ש לכבוד
ולתפארת רביה"ק ולאנשיו הנקראים על
שמו הק' וקבענו בית מיוחד להיות לנו
למקדש מעט ללמוד תורה ולהתפלל ערב
ובקר וגם לקבוע שיעור למודים בכל יום.
.... ולהיות אשר ברצוננו לבנות בית המדרש
על שם רביה"ק ועל שם אנ"ש בכך מי אשר נדב
לבו למלאות ידיו בבנין בית מדרשינו להיות
לו לשם עולם אשר לא יכרת ושמו יהיה חרות
על אבן שיש לזכרון עולם ויזכה בכל התקנות
והזכותים של מיסדי בתי כנסיות לתפלה. וה'
השוכן בציון ישלח לנו משיח צדקינו בקרוב
ונזכה לראות בנין בית מקדשינו ותפארתנו
נכון בראש הרים ובא לציון גואל בבא"ס.
הלא כה דברי אחיכם המזכירים שמכם
בקודש החותמים בשם כל אגודתינו ברוב
שלום. נאום נתן ב"ר צבי ז"ל מטיראהוויץ
נאום ישראל היילפערין, (אמונת אומן כ"ז).

אחי ורעי, שמוע שמעתי שת"ל נתגלה קצת
מדעת רביה"ק במחניכם הוא העיר לובלין
ומאוד מאוד רציתי להתראות עמכם ועכ"פ
לבוא לכם במכתבי, אולי נקבל מה דין מן
דין כמצווה עלינו מפי רביה"ק ע"י תלמידיו
הק'. וכעת עזר לי השי"ת שזכיתי לייסד
בפה עה"ק צפת'ו בהמ"ד על שם רביה"ק
ולייסד ג"כ הענין של קימת חצות בציבור.
בכך אנא להתחבר עמנו להיות לעזר לנו, כי
גלוי וידוע לפני היודע תעלומות שכל כוונתי
בזה לגלות דעת רביה"ק בעולם ואולי נזכה
לעורר רחמי השי"ת שיאמר סוף וקץ לכל
צרותינו המרובים, עד מתי עד מתי, אך ת"ל
שהקדים לנו רפואה למכותינו הגדולות,
והאיר לפנינו דעת רביה"ק שסוף כל סוף
נזכה עי"ז לצאת מגלותינו המר בכלליות
ובפרטיות ודברי רביה"ק הם חיים וקיימים

שהבטיח לנו שהאש שלו תוקד עד ביאת
משיח צדקינו אמן. (שם ל"ד).

ואנ"ש מפה [לאדז] מתגעגעים מאד
ומשתדלים לעשות שטיבל, יה"ר שיעלה
בידם. (שם ל"ז).

ר' אברהם שטרנהארץ ז"ל:

מבואר בליקוטי הלכות
גודל קדושת בית המדרש
הנקרא ע"ש הצדיק. וכפי
שמבואר בעלים לתרופה
איך שזקיני מוהרנ"ת זל"ה
היו לו חיות מהבנין של
הקלויז, ובימי מוהרנ"ת ג"כ
מבואר גודל היגיעות שהיו
לו על הקלויז, (נחלי אמונה
מכתב ט"ו).

... אך שלא לערוב מצוה
במצות צדקה זו בצדקה
אחרת רק לכתוב זה על
הקלויז לא לשנות רק
למסור לידי על הוצאות
הקלויז ובוודאי גם להחזקת
אנ"ש מצוה גדולה שאין
לשער להיות מתומכי
אורייתא, אעפ"כ אם ח"ו
לא יהי' לנו מקום מקדשינו
שהוא הקלויז - הבית של
הראש אנו מתגלגלים

בחוצות ח"ו, ועם הקלויז שהוא הבית
אנו בני בית, ששם נתגלה הראש בית ...
לא כתבתי שום פעם עבורי, אך לטובת

הכלל והעיקר לשם קדושת שמו ית' ושם
הצדיק הראש בית, ועבור הבית הנקרא ע"ש
אדמו"ר נ'מח' זל"ה ששם מאיר השארתו
בכלל ובפרט כמו שבארתי למעלה, ...
מאת הכותב בהפצרת אנ"ש יחי, והעיקר
בשליחות של זקני אדמו"ר מוהרנ"ת זל"ה
כפי המבואר בימי מוהרנ"ת איך היו לו
יגיעות עי"ז שיהיה לו קלויז. ובכמה הלכות

מבאר גודל יקרת קדושת ביהמ"ד הנק' ע"ש
הצדיק האמת, (נעימות נצח ה').

בסיום השלושים של ר' לוי יצחק ז"ל סיפר
ר' יעקב מאיר שכתור, כי פעם ראה ר' אברהם
שטרנהארץ את אחד מאנשי שלומינו
העובדי ה' מבני הנועורים, שרוצה ללכת
להתפלל תפילת מוסף בכותל המערבי,
אמר לו: להתפלל צריכים להתפלל בבית
הכנסת הנקרא על שם רבינו
הקדוש, וההתבודדות והתפילות
תערוך במקום הקדוש של

כותל המערבי, וסיים
ר' יעקב מאיר על זה
שמזה שראינו שגם
ר' לוי יצחק וגם ר'
אברהם סופר לשניהם
כאב עניין זה, רואים
מזה שזה היה ההבנה
הפשוטה של אנשי
שלומינו באומין.

ר' נפתלי כהן ז"ל חותנו של ר' אברהם בר"י:

פְּעַם רָאָה רַבִּי נִפְתָּלִי
כְּהֵן ז"ל בְּיוֹם הַשְּׁבִיט
לִפְנֵי תְּפִלַּת מוֹסֵף אִיךְ
שִׁמְתְּכוֹנֵן רַבִּי יְחִיאֵל
גְּרִינֹוֹלֵד ז"ל לְלַכֵּת מִבֵּית הַכְּנֶסֶת
שֶׁל אֲנִשֵׁי-שְׁלוֹמֵנו שֶׁבְּעִיר הָעֵתִיקָה
שֶׁהִתְפַּלֵּל בָּהּ תְּפִלַּת שְׁחָרִית
לְהַשְׁלִים אֶת תְּפִלַּת הַמוֹסֵף בְּכֶתֶל הַמַּעֲרָבִי,
גָּעַר בּוֹ וְאָמַר לוֹ: לְהִתְפַּלֵּל מוֹסֵף תְּתַפַּלֵּל
כָּאֵן בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ יַחַד עִם כָּל אֲנִשֵׁי שְׁלוֹמֵנו,
וְאַחַר הַתְּפִלָּה תִּלְךָ לְכַתֵּל לומר תְּהִלִּים
וְלְהִתְבַּוֵּד וְכִיּוֹצֵא, כִּי אֵין לְשַׁעַר גְּדֹל מַעֲלַת
הַתְּפִלָּה בְּצַבּוּר יַחַד עִם אֲנִשֵׁי שְׁלוֹמֵנו, וְשָׁמַע
לוֹ, (שיש"ק ה' של"ח).

וְעַכְשָׁיו יֵשׁ נַחַל נוֹבַע מִקּוּר חֲכָמָה

אחר פסח נסע לאומאן, וכל זאת גלה רמזים מורנו ורבנו מורנו הרב רבי נתן זכרוננו לברכה שהפל אחד והכל קשר אחד וכלול בהדבור און היינט. ובההמשכה הקדושה שמשוף תבת און היינט באריכות נעם. און היינט צריכין לגלות המזמורים בפרטיות ולהבטיח הבטחה הנ"ל, און היינט צריכין לספר המעשה הנ"ל ולסיים און איף הייל זיא, און היינט צריכין לנסע לאומאן ולנטע מקום קדשתו לדורות עולם באומאן.

מאתנו מאד, ומה שמתנוצץ לפרקים בלבבנו התנוצצות להרגיש מחדש החדושים הנפלאים אשר בעזרתו יתברך נשאר לנו ברכה מאורו זכר צדיק וקדוש לברכה. אחר פורים קורין פרשת פרה, בתחלה הוא פור כי פורים על שם הפור ואחר כך נעשה פרה, וכל זה הכנה לפסח, שפתותיו שושנים וכו' ומרמז בתורה הקדושה צרוף פורים בהפסוק שמדבר מענין פסח.

אשרינו מה טוב חלקינו שזכנו לפורים שזכה, בפרט בשנה זו, שנה מעוברת, שהאורות הנפלאים הם ביתר שאת וביתר עוז, ובכוחם אנו יכולים להתחדש בעבודת ה' ולקבל את חיותינו לטוב לנו כל הימים.

רביה"ק גילה לנו בתורה ע"ד ת' "פי בתחלה היו כל ההתחלות מפסח, ועל-כן כל המצוות הם זכר ליציאת מצרים (ולא סים), ומורנ"ת זיע"א מגלה טפח "בעת שאמר התורה על פסוק מ'מצרים ולא יראו פני ר'קם שהוא ראשי תבות פורים". שאמר אז כי מתחלה היו כל ההתחלות מפסח שהוא יציאת מצרים. ועכשו וכו' ופסק באמצע ולא סים דבריו. ומתוף דבריו הבנתי שעכשו ההתחלה מפורים. (ליק"ה ברכת הריח ד' כ"ה), שע"י זה נוכל להתקיים בגלות המר הזה: "ה' יתברך מקדים רפואה למכה. פי ה' יתברך ראה שבגלות האחרון המר הזה שהוא גלות אדום שהוא עמלק לא היה לנו קיום חס ושלום, אם לא שימשוף עלינו הארה נפלאה ועצומה מקץ האחרון שהוא גאלה אחרונה של משיח... וכמובא בכתבי האר"י ז"ל ובדברי רבותינו זכרונם לברכה מגדל ההארה הנפלאה שבפורים... על ידי זה יש לנו כח עכשו להתקיים בגלות המר הזה אשר ירדנו פלאים (שם).

ותנועת הגנון ברמיזות העינים והידיים הקדושים והנוראים שהיה מראה לנו תלמידו הקדוש מורי ורבי מורנו הרב רבי נתן זכר צדיק וקדוש לברכה גם כן אי אפשר לבאר אפלו פנים אל פנים מכל שכן בכתב. ובפרט מה שהתחיל אחר כך בקול רם וחקק, בתחלה היה כל התחלות מפסח ועל כל כל המצוות הם זכר ליציאת מצרים, "און היינט" ומשוף בקול נעימה "און היינט" כמה רגעים ונשאר בשתיקה. מה נאמר ומה נדבר אשרינו שאזנינו זכו לשמע כל זאת, ובפרט איף שגלה לנו מרן מורנו הרב רבי נתן, זכרוננו לברכה עד היכן שמתנוצץ בלבנו הזף כל זאת בכמה צרופים, ואחר כך תכף גלה התקון של היוד מזמורים בפרטיות והזהיר אז לדורות בהבטחה גדולה בעדים נאמנים שיעמד בעזרתנו סלה תמיד כל מי שיבוא על קברו הקדוש והנורא וכו', ואחר כך תכף ספר המעשה הנוראה ביראה עלאה דעלאה של הזיין בעטלירס, ואחר כך תכף

לאחר שזכינו לאורות נפלאים אלו, שומה עלינו לזכור, שכל כוחינו הוא אותו זקן דקדושה, שבכוחו נמשיך האורות הנפלאים לתוך כלים, עד אשר נוכל אנו הקטנים להתחזק בפשיטות ותמימות, כי עכשו יש נחל נובע מקור חכמה...

ר' נחמן טולטשינער מטעימנו את פנימיות כוונתו ז"ל, שכל תקוותינו הוא ע"י התקרבותנו לרבינו הקדוש: ומהחדושים אשר השם יתברך מחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית (ראש בית) נעלם

פורים אמנם חלף, אבל בכוחינו וביכולתינו להמשיך את האור של פורים לכל השנה - והדבר תלוי רק בנו. כי הדברים קשורים יחדיו בקשר בל ינתק, ועכשיו כל ההתחלות מפורים, ועכשיו יש נחל נובע מקור חכמה. ככל שנזכה לאור הפורים - כך נזכה להתקרב לרביה"ק; וככל נחפש את הרוח הפנימי של הצדיק, כן נזכה להמשיך את אור הפורים.

כי כל תקוותינו הוא ע"י שנחפש את אור הצדיק, רוח הנבואה, ע"י תפילות ותחנונים, לשפוך כמים ליבינו שנזכה למוצאו שע"י נוכל לזכות למלאות את תפקידנו בעולם העובר.

אשרינו מה טוב חלקינו ומה נעים גורלנו, שזכינו לדעת מכאלו אורות, ויש לנו את העצות איך לקבל כלים, למען נוכל לשמור ולעשות לקיים.

פורים אמנם חלף,
אבל בכוחינו
וביכולתינו להמשיך
את האור של פורים
לכל השנה - והדבר
תלוי רק בנו. כי
הדברים קשורים
יחדיו בקשר בל
ינתק, ועכשיו כל
ההתחלות מפורים,
ועכשיו יש נחל נובע
מקור חכמה. ככל
שנזכה לאור הפורים
- כך נזכה להתקרב
לרביה"ק

ליבינו שנזכה למוצאו שע"י נוכל לזכות למלאות את תפקידנו בעולם העובר.

בס"ד \ \ מצורף ל"מימי הנחל" גליון נ"ט \ \ סיקור חורף תשפ"ד

די ברסלב'ער שטוב

ארגון נשות ובנות ברסלב

שע"י מורשת הנחל

טו

קובץ על יד ירבה

ה

רק תחזיקו עצמכם יחד

ב

**חודש מלא
בהגות שו"ת
סקירת ההתחברויות בפעילות
"מורשת הנהל"**

אג'נדה

מסודר
למימי הנהל
גליון נ"ט

ב-ג

השבועיות או בכינוסים המרכזיים, אם ע"י צאצאיהם הגדלים בחבורות הבחורים והנערים או המכינה לשיבה בירושלים ובי"ש, ואם ע"י בני הבית הנשים והבנות המתכנסות לשמוע את דברי רביה"ק בפן ייחודי ומותאם להן; או שמא כצופים מן הצד באברכי ובחורי החמד המתפללים יחד אתכם בביהמ"ד בשבתות או בימות החול, והכרת פניהם עונה בהם כי המה דבוקים באורו של רביה"ק, שואפים להתקרב אל השי"ת ולעבוד עבודתו ביתר שאת...

המפעל הכביר "מורשת הנחל", שנכנס כעת לשנתו ה-24, מלא בעשיה דקדושה בהמשכת דרכו הסלולה של רביה"ק הננמ"ח זיע"א לדורות הבאים, לקיים צוואתו "שאלו התלמידים יעשו תלמידים וכן להלן" (חיי מוהר"ן שע"ג). אתם, המכירים את "מורשת הנחל", יודעים לבטח כי הוא אכן "בית היוצר" או בתרגום מילולי נכון יותר: "בית חרושת", לתורה, עבודת ה', יראת שמים ומידות טובות. אם מידיעה עצמית; שהנכם זוכים להשתתף בחבורות

אן הוא בית היוצר ליהדות - דָא אִיז דִּי פֿאַבְרִיק פֿון יוֹדֶעֶשְׁקֵיט" - כלשון הזה התבטא רביה"ק על מכוון שבתו בעיר ברסלב (ראה ימי מוהרנ"ת ל"ח).
דומה כי אין תיאור יותר מדויק ועוצמתי, כשבאים לשתף אתכם - הידידים והתומכים הנכבדים, בנעשה והנשמע בתוככי "מורשת הנחל".

י"ב

"מורשת הנחל" חייבת להמשיך ולצמוח וה' יהיה בעזרכם"

היה זה בתחילת החורף הנוכחי. חבר הנהלת "מורשת הנחל" ר' אליעזר קירשבוים, עלה לביתו של הרה"ח ר' נתן ליברמנט שליט"א, המכוון והמנווט את דרכינו במשך השנים, לשוחח עמו ולקבל ממנו חיזוק ותושיה במה שמעיק על לבו: בעקבות הפעילות ההולכת וצומחת, ולאור המצב הקשה שפקד את ארצינו הקדושה, קופת "מורשת הנחל" נמצאת במצב קשה ושאלתו, מכיון שלאור מצבו הכלכלי האישי הוא קיבל על עצמו שלא להיכנס לחובות חדשים בשו"א, אם כן, נראה שאין מנוס מלעצור את התנופה והפעילות הברוכה, ולקיים רק את המינימום ההכרחי בצמצום.

ר' נתן הצטער מאד לשמוע כי לאור היקף ההוצאות החודשיות אין הקומץ משיבוע את הארץ, אולם למרות הכל, ביקש ממנו מקרב לבו שלא לעצור את התנופה בכל מחיר, כשהוא מתבטא: "הרי זכיתי ב"ה לראות כמה דורות בקרב אנ"ש, אני יכול להעיד בפה מלא: ברסלב של לפני "מורשת הנחל" וברסלב שלאחריה - זה ענין אחר לגמרי. "מורשת הנחל" הצילה את דבר רביה"ק! חגרו מתניכם ועשו ככל יכולתכם להמשיך את המפעל הכביר הזה ביתר שאת. "מורשת הנחל" חייבת להמשיך ולצמוח וה' יהיה בעזרכם".

לאור דבריו של ר' נתן, קיבלו חברי הנהלה החלטה אמיצה: למרות הקשיים עושים הכל כדי למנף את הפעילות, לא לחסוך כל מאמץ כדי להציל עוד ועוד נפשות משטף המים השוצפים בדורינו, כי אנו סמוכים ובטוחים על כוחו של זקן דקדושה שהבטיח שהוא הולך לפנינו.

כשאנו עומדים כעת לקראת "שבת מירון" המפורסמת של "מורשת הנחל", המעלה אצל הוותיקים מבני החבורה זכרונות ענוגים של אותן שבתות נפלאות בצוותא חדא עם זקני וחשובי אנ"ש שליט"א, צפה ועולה אותה שבת בשנת תשס"א בה התקבלה ההחלטה ע"י כמה אברכים שרוח ה' החל לפעמם, לכוון ולייסד חבורות לנערים, במטרה ברורה: להעביר את דבר רביה"ק בטהרתה, כפי שקבלוה מזקני החסידים בדורות הקודמים.

ומטרה זו העומדת עד עצם היום בראש מעייניהם של המנהלים

אסיפה מקדימה של הפעילים

אברכים, עלתה הזעקה כי "חבורות האברכים" חייבות חיזוק והתנערות, התחדשות מהשגרה הימיומית, שכן השגרה היא הגורם המרכזי שהופך כל דבר למונוטוני וחסר חיות. ובתוך כך התקבלה גם ההחלטה כי ראשית יש לדאוג לכל אותם האברכים, צעירים ומבוגרים, שעד כה לא מצאו את מקומם בחבורה המתאימה להם ונפשם יוצאת לקיים את ציווי רביה"ק: רק תחזיקו עצמכם יחד...

כמה אברכים בעלי שאר רוח נכנסו לעובי הקורה, ובמחשבה מעמיקה יצאו בקמפיין מעורר בסימן "אנשים כשרים", ע"פ צוואתו של רביה"ק: "רק תחזיקו עצמכם יחד - אזי תהיו אנשים כשרים".

מודעות מקדימות הניעו את מתרי הלב של אנ"ש ברחבי ירושלים עיה"ק, קוראים לאברכים להשתתף במעמד מיוחד בשם "אנשים כשרים". כמו כן הופצה חוברת מושקעת ומהודרת עם מאמרים מעוררי לב לקראת המהפכה הגדולה שתשנה את השטח בקרב החבורות.

בשעה היעודה התמלא היכל אולם "יד אשר" בשכונת גילה עד אפס מקום, מסביב לשולחנות ערוכים בטוב טעם, עם רצון אמיתי: לא שוקטים על השמרים, מתחדשים בחורף זה בעושה ומעשה, להחזיק את עצמינו יחד ולהתוועד יחד בקביעות, כדי לקבל את אורו הק' כראוי וכנכון!

פתח והנחה את המעמד בטוב

המסורים הנושאים בעול הקודש, ממשיכה להתעצם משנה לשנה, כפי שניכר היטב בכל הפעילות הברוכה בקרב החבורות לכל רבדיה, בגוון ואופן המתאים להם, כאשר תחזינה עיניכם בשורות הבאות, בהם נסקור בעז"ה בקצרה, את הפעילות, הכינוסים והאירועים, שנערכו בחורף הזה, בחבורות האברכים, הבחורים והנערים וכן לבני הבית ע"י ארגון "נשות ובנות ברסלב".

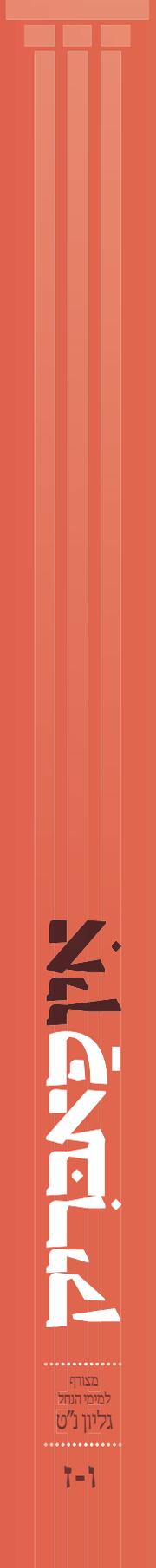
מעמד התחדשות חבורות האברכים - זמן חורף תשפ"ד "אנשים כשרים"

קצת קשה לאחר חורף כה ארוך לחזור לאחור כמעט ששה חודשים, ועוד יותר קשה לבטא בכתב את הרגשי הלב והתרוממות שהיו מנת חלקם של קרוב ל-300 אברכים מכל רחבי ארץ הקודש, מהר יונה ומאלעד, מביתר, מבית שמש ומירושלים ועוד, שבאו להשתתף יחד במעמד חיזוק והתחדשות לחבורות האברכים "מורשת הנחל". אך בכל זאת ננסה לשרטט קווים קצרים למעמד המרומם, שהיה למעשה פתיחה מרנינה לכלל פעילויות החורף המלא והגדוש בס"ד שאנו עומדים כעת לקראת סיומו.

היה זה בחודש חשוון, תוך כדי שיחת חברים גלוית לב בין כמה

מעמד "אנשים כשרים"

אנשים כשרים

מסגרת
למימון תנועה
גליון נ"ט

לדברים המיוחדים של פטרוני סניף "זכרון אלעזר" בבית שמש הרה"ח ר' בנימין ויצנהדלר שליט"א, העומד לימין פעילות חברות הנערים במשך כל השנים. אחרי השמיע מדברותיו האורח החשוב הרה"ח ר' שמעון צבי שפירא שליט"א, שהלהיב בלבבות הנערים את ה'גיבה לבו בדרכי ה', ללכת בדרכי התמימות והפשיטות מתוך אמונת חכמים, כפי שלמדונו רביה"ק ותלמידיו.

לאחר מכן נערכה 'הצגה' לנאת הילדים, בו נעשה צחוק מתרבויות היוון הנכנסים לתוככי המחנה וכיצד ע"י שהולכים בדרכי ועצות רביה"ק זוכים להיות ניצל מהם.

המעמד הגיע לשיאו בחלוקת התעודות, כאשר קרוב ל-80 חתני התורה קיבלו תעודה מפוארת עם מתנה מיוחדת, לאות הוקרה על יגיעתם והתמדתם במשך השנה.

המשך בעמ' י' <<<

המעמד הגיע לשיאו בחלוקת התעודות, כאשר קרוב ל-80 חתני התורה קיבלו תעודה מפוארת עם מתנה מיוחדת, לאות הוקרה על יגיעתם והתמדתם במשך השנה

הצדיק האמת וליך בדרך עצתו כל מינו לעולם.

המסיבה השנתית וחלוקת הפרסים בחברות הנערים בארה"ק

לפני שנמשיך בפעילות המרעננות והמתחדשות במשך זמן החורף, בעקבות המעמד, נעבור ברשותכם להציץ אל הנעשה בחברות הנערים.

כמדי שנה נערכה המסיבה השנתית לנערי החמד בימים הנשגבים של חנוכה, בהם מציינים את נצחון הרוח על החומר, הקדושה על הסט"א והצדיקים עוסקי תורתך על אלו שבאו להשכיחם, שכן אין זמן מתאים יותר מימי החנוכה לקיים מסיבת הוקרה והערכה לתלמידים המצטיינים במשך כל השנה כולה, בלימוד בהתמדה, בתפילה בכוונה, במידות והנהגה טובה וכן הלאה.

במסיבה המפוארת השתתפו קרוב ל-300 ילדי חמד טהורי לב, מחמשת סניפי "חברות הנערים" בירושלים ובית שמש, בהם מתחנכים מידי ערב וקונים תורה ומידות טובות בדרכו הסלולה של רביה"ק ותלמידיו ע"י המשגיחים המסורים.

השנה, נערכה המסיבה בהיכל ביהמ"ד "נחלת חן" בי"ש, המארח מידי ערב את חברות הנערים "זכרון אלעזר" וכעת פתח את שערו לרווחה לארח את מאות ילדי החמד ביום שמחתם.

פתח את המעמד האברך הר"ר נפתלי גולשבסקי, שהלהיב בדיבוריו המתוקים האור של ימי החנוכה הק' מסוגל להמשיך את האור אל הלבבו פנימה לחיות עמהם במשך כל השנה כולה. אח"כ שרו הילדים ניגוני חנוכה וניגוני הודאה עם המשגיח בירושלים הר"ר יוסף קנפלמכר.

התלהבות מיוחדת הורגשה בעת ששרו הצעירים - הבל פה שאין בו חטא - את "אנא בכח" בתנועה הידועה שכולה כיסופים וגעגועים כאשר אורות ביהמ"ד כבויים למחצה ולאחריו את התנועה "ומנותר קנקנים" המושרת אצל אנ"ש, וכפי שהתבטא המנחה, אילולא התוכניות הנוספות היו ממשיכים בכך למשך שעה ארוכה... במהלך המעמד חולקו לילדים כרטיסים להגלה שהתקיימה בסופו על פרסים יקרי ערך ביניהם מנורות חנוכה יוקרתיות. ברוב קשב הקשיבו הנערים

מעמד מרומם לכבוד פורים קטן בחבורות הבחורים ירושלים ובית שמש סיום ספה"ק שבחי הר"ן התחלת שיחות הר"ן בסדר ה"לימוד היומי"

ממגוון הפעילות הוותיקה של "מורשת הנחל", שקיימת מאז נוסד הארגון, נוטל חלק בראש "סדר הלימודים היומי" בספרים הקטנים של רביה"ק ומוהרנ"ת.

אז, באותן השנים, שקדו חברי ההנהלה המסורים שיחי' לקרב את ליבות הבחורים והאברכים לדעתו של רביה"ק, ובעצת זקני אנ"ש ייסדו סדר לימוד מיוחד - מלבד העמוד היומי בספה"ק ליקוטי מוהר"ן - בספרים 'הקטנים' רבי האיכות: סיפורי מעשיות, ספר המידות, שיחות ושבחי הר"ן, חיי מוהר"ן, ליקוטי עצות ועוד, שכוחם רב להכניס את האדם אל תוככי חדרו של רביה"ק, באשר המה באופן כללי דיבורים שווים לכל נפש, להלהיב את הנשמה בדרכיו ועצותיו, להיות יהודי כשר כראוי.

סדר הלימוד מודפס בדרך קבע ב"לוח הלימודים" המופץ מדי שנה בקרב אנ"ש, ואלו שזכו להתמיד בסדר זה בקביעות כבר זכו לסיים את כל הספרים הללו כמה וכמה פעמים.

כמעשהו בבית שמש כך מעשהו בירושלים. לביל שישי נערך מעמד מרומם, לחברי חבורות הבחורים ירושלים.

פתח והנחה את המעמד רו"מ החבורות הר"ר ראובן שיף, בדברי חיזוק והתעוררות על הלימוד החשוב הזה.

אחריו נתכבד ראש החבורה הנמרץ ורב הפעלים הר"ר צבי אריה מיימון לסיים את הספה"ק "שבחי הר"ן" בשילוב דיבורים נפלאים בחשיבות הלימוד בספרי הקטנים הללו, מידי יום ביומו, בנוסף לשאר הלימודים הקבועים, לקנות עוד דעת ושכל של רביה"ק ותלמידיו.

לאחר מכן נשא ראש החבורה הר"ר יעקב נתן אנשין דברים לכבוד היום - פורים קטן, כשהוא מקשר זאת בחשיבות המיוחדת של לימוד הספרים הקטנים, שמהם יכול כל אחד ללמוד כיצד לחיות גם את 'ימי החול', כשנמצאים ב'מוחין דקטנות'.

אחריו נשמעו דבריו הנפלאים של ראש החבורה הר"ר בנימין זאב חשין, שהלהיב את לבות הבחורים בשבח הלימוד היומי והקבוע בספריו של רביה"ק ותלמידיו.

לסיום נערכו ריקודים ומחולות בליווי כלי שיר, למשך שעה ארוכה לכבוד היום ולכבוד של תורה.

בתחילת חודש אדר א' זכו הלומדים לסיים בפעם השלישית את ספר שבחי הר"ן ולהתחיל ספה"ק "שיחות הר"ן", שני סעיפים ליום, וכדי להטמיע את הלימוד בקרב צעירי הצאן נערך לביל פורים קטן מעמד מפואר לבחורי התמד חברי חבורות הבחורים בית שמש.

פתח והנחה את המעמד רו"מ החבורות הר"ר ראובן שיף, שסיים את השיחה האחרונה בשבחי הר"ן, והתחיל את הספה"ק "שיחות הר"ן", בשילוב דברי חיזוק והתעוררות על הלימוד החשוב הזה.

לאחר מכן השמיע ראש החבורה הר"ר יעקב נתן אנשין דברים לכבוד היום - פורים קטן, כשהוא מקשר זאת בחשיבות המיוחדת של לימוד הספרים הקטנים, שמהם יכול כל אחד ללמוד כיצד לחיות גם את 'ימי החול', כשנמצאים ב'מוחין דקטנות'.

אחריו נשמעו דבריו הנפלאים של ראש החבורה הר"ר בנימין זאב חשין, שהלהיב את לבות הבחורים בשבח הלימוד היומי והקבוע בספריו של רביה"ק ותלמידיו.

לסיום נערכו ריקודים ומחולות בליווי כלי שיר, למשך שעה ארוכה לכבוד היום ולכבוד של תורה.

אגודת ישראל

מסורת
למיטת העומק
גליון נ"ט

ד-ט

אגודת חב"ד ישראל
חברות חב"ד
התל"ד

להלן כל הפרטים לגבי המלווה מלכה שיתקיים לכלל חבורות האברכים כל חבורה בצוותא חדא ובדיבוק חברים

מוצאי שבת קודש פרישת יתרו - קבלת התורה

חבורת שיתוף חברים חם זו בית ר' יוסף קלר אחראי ר' איתמר לייפער 0583294938	חבורת הר"ר יואל מנשה זצ"ל בתיקון הקניון בבית ראש החבורה אחראי ר' נתן 0583246831	חבורת שיתוף חברים אחרי הלל בית ר' ישראל יעקב אחראי ר' נתן 0583246831	חבורת הר"ר יעקב נתן אגשון בתיקון הקניון בבית ר' ישראל מלמד ח"ר אחראי ר' יעקב זאב 0583272130
חבורת שנת האשונה בתיקון הקניון בבית ר' איתמר קייזנבוים אחראי ר' מרדכי יחיאל חנו 0587261468	חבורת מרכבה תורת פרטים אצל אחראי החבורה ר' מרדכי שפירא 0583256322	חבורת הר"ר מאיר יעקב ליפאק בתיקון קניון חב"ד אחראי ר' ישראל יעקב 0583246831	חבורת הר"ר איתמר לייפער בתיקון הקניון בבית ר' איתמר קייזנבוים אחראי ר' נתן טראנק 0527648892

מוצאי שבת קודש פרישת משפטים - ר"ח אדר א'

חבורת קוסי רונ - צענים וזניקים בתיקון הקניון בבית ר' הניסל כהן ח"ר אחראי ר' אהרן רובינל 0556778776	חבורת שיתוף חברים - צענים בתיקון הקניון בבית ר' ישראל יעקב ח"ר אחראי ר' נתן יעקב 0583210293	חבורת הר"ר שמעון אצל איתמר שפירא בית ראש החבורה אחראי ר' נתן יעקב 0548561468	חבורת לשה"ק לצענים בתיקון הקניון בבית ר' איתמר קייזנבוים אחראי ר' נתן זאב 0534164888
---	---	--	--

פרטים נוספים אצל אחראי החבורות

יגדלנו איינער | יגדלנו וואך | א חבורה!

סעודות "מלווה מלכה" כל חבורה עם ראש החבורה

>>> המשך מעמ' ז'

כאשר נקראו החתנים, ניכרה אהבת החברים והעין הטובה הטבעיים בלב החברים ששמחו בשמחת חבריהם.

גדול היה המעמד לכבודה של תורה ולכבוד לומדיה הצעירים שהרושם העז ניכר היה על פניהם ובעז"ה ימשיכו ביתר שאת לגדול בתורה וירא"ש בדרכו של רביה"ק.

כאן המקום להודות למשגיחים המסורים העמלים במשך כל השנה למען התלמידים להנחותם במסילה העולה בית קל, יה"ר שיזכו לראות ברכה בעמלם, מתוך הרחבת הדעת וסיעתא דשמיא ובכל אשר יפנו יעשו ויצליחו לפאר ולרומם שם רביה"ק ביתר שאת ועוז.

חידוש וייסוד חבורות חדשות

ובחזרה לחבורות האברכים. המעמד האדיר ורב הרושם הביא בכנפיו גל של התחדשות בקרב החבורות. לצד ייסוד חבורות חדשות, התבססו גם החבורות הוותיקות, כשעל הפקודים עמלים הפעילים המסורים להתאים לכל מבקש חבורה כרצונו, כך זכו במשך השבועות הבאים ולייסד ולחדש 10 (!) חבורות שבועיות בירושלים.

בית שמש מצטרפת למהפך

כמעשהו בירושלים כך מעשהו בבית שמש, הפעילים המסורים התעוררו אף הם לחידוש וריענון הפעילות בקרב חבורות האברכים.

וכך לקראת ימי החנוכה הק' נערך מעמד הכנה מרומם בסימון "חיפוש הצדיק" ומהותו, על דרך שאמרו חז"ל: חיפוש בנרות, כי בחנוכה שאז מאיר אור הצדיק, הזמן גרמא לחפש את רוחו הקדושה ודעת דרכיו לחפוץ.

למעלה מ-150 אברכים התאספו מכל שכונות העיר, לביהמ"ד הגדול והמפואר שבקריה החרדית בעיר. לאחר ניגוני דביקות והתעוררות מעניינו של יום, פתח בדברי פתיחה נפלאים האברך ר' נפתלי גולשבסקי, שהרחיב במתיקות מדוע צריכים לחיפוש הצדיק ומהי העבודה בזה, כשהוא מטעים את דבריו הנפלאים במשלים קולעים לקרב את הדברים לעובדא ולמעשה לכל אחד ואחד.

לאחר מכן נערך רב שיח בהשתתפות הר"ר יעקב נתן אגשון, הר"ר ראובן שיף והר"ר איתמר לייפער, כשהר"ר חיים צ'ציק מציג את השאלות והבירורים שנשלחו ע"י האברכים, לבאר פרטי העבודה הזו של

אגודת חב"ד ישראל

מבורך למימי תולדות גליון נ"ט

להתאחדות וגיבוש באופן נפלא וכפי שמעידים האברכים כל האהבת חברים קבלה משמעות חדשה כאשר המה מרגישים יותר מקושרים אחד לשני לעזרה ולעצה בכל המצטרך, בזכות החבורה השבועית.

כהכנה לקראת ימי הפורים התקיימה נסיעה לעיר האבות חברון לתפילה במערת המכפלה, משם נסעו להשתטח על קבר ישי ורות, שם נערכה סעודה לכבוד היום, ובתווך שיחת חברים על שגב גדולת יום הפורים בליווי ניגונים וריקודים.

כך גם מצטרפים האברכים היקרים ביישוב החדש "הר יונה" שבהרי הגליל, לייסד חבורה שבועית, להתחזק ולהתעורר בדרכי ועצות רביה"ק ותלמידיו, לבל נישן ימינו ושנותינו כי אם לחטוף מידי יום ומידי שבוע אם מעט ואם הרבה מטובו השופע של רביה"ק זיע"א.

נסיעה לקברי הצדיקים בליל פורים קטן

התחדשות גוררת התחדשות ופעילות גוררת פעילות... כשנמצאים בעיצומו של חורף ארוך בשנה מעוברת, אסור לתת להזדמנות המיוחדת לחמוק מבין האצבעות. פורים קטן הוא זמן ועת רצון מיוחד, בפרט כאשר הוא חל בליל שישי, והפעילים המסורים אמרו לנצל אותו כראוי לחסידי ברסלב: לערוך נסיעה לקברי הצדיקים קדושים אשר בארץ המה.

החבורה בהר יונה

באמרו: 'הרי אתה חוזר משם מלא בחיות והתחדשות, חבל שתוותר על ההתחזקות השבועית שלך!'

עוד ישמע בהרי...

גם מהעיר ביתר שומעים על התחדשות מרנינה.

ביום הילולת רחל אמנו ע"ה נערכה סעודה מפוארת, כאשר כלל אברכי החבורה ובני ביתם משתתפים בהכנת הסעודה. כמו כן אנו שומעים על רעיון ייחודי שהגו אחראי החבורה המסורים, שמדי שבוע מתנדב אברך אחר לקנות את הכיבוד עבור החבורה, כך תורם כל אברך את חלקו למען החבורה, מה שמביא

חיפוש הצדיק האמת.

האברכים יצאו מהמעמד בכלים נפלאים לקיים את ימי החנוכה בהתעוררות, להתפלל ולבקש את הצדיק האמת שיאיר לנו בכל דרכינו לנצח על מלאכת בית ד'.

סעודת מלוה מלכה כל חבורה עם ראש החבורה

לאחר כמה שבועות של עשייה בלתי פוסקת, הגו הפעילים נדבך נוסף ברענון והתחדשות החבורות: כל חבורה תקיים "סעודת מלוה מלכה", יחד עם ראש החבורה, כדי לחבר את אברכי החבורה באופן אישי יותר, על מנת להביא למירב התועלת של ההשתתפות בחבורה.

כמה אברכים באו להודות באופן אישי לפעילים המסורים, שאינם שוקטים על השמרים, אלא חושבים מחשבות בכל עת כיצד לשפר ולייעל את החבורות ביתר שאת, כשהם מעידים מזוית אישית, כי אכן הדברים פעלו את פעולתם ואם עד כה הוא היה 'ממלא כסא' נוסף בחבורה, מה שהביא אותו לוותר עליה מכל סיבה קלושה, הרי שסעודת המלוה מלכה, יחד עם הפעילות העניפה שמאחורי הקלעים, הביאו אותם להתחבר יותר ולהרגיש חלק בלתי בלתי נפרד מהחבורה השבועית, עד שהם אינם מוכנים לוותר עליה אפילו בסיבות מוצדקות, עד שגם בני הבית החלו לדחוף אותם מדי שבוע להשתתף בחבורה בלי לוותר,

נסיעה לקברי צדיקים בליל פורים קטן

נסיעה לקברי צדיקים בליל תענית אסתר

מעמד "הכנה דרבה"

שלא לוותר על ההתחזקות האישית שקיבלתי מהנסיעה הנפלאה הזו" - מעיד בפנינו האברך היקר הר"ר ש. כשהוא מסיים: "אני עושה מסין מדי שבוע לבוא ולהשתתף בחבורה, למרות שזוהי שעה מאד עמוסה בשבילי, כי אני יודע שזה מה שיחזיק אותי להיות ברסלב'ר חסיד כרצון רביה"ק. אך בנסיעה זו קיבלתי, הרבה יותר ממקומות אחרים, המון דלק והתחדשות לחודשים הבאים להיכנס יותר ל'חדר' של רביה"ק ולקיים עצותיו הק' בתמימות ופשיטות".

כמה אברכים, מהמבוגרים שבחבורה, העידו בפני המארגנים כי נסיעה כזו לא זכורה להם שנים רבות. האחדות ואהבת החברים שהיו מורגשות בעליל החזירו אותם שנים אחורה, לאותן שנים בהם היתה "מורשת הנחל" חבורה קטנה וביתית כשכל אחד מכיר את כל אחד... והם נדהמו לראות כי גם כיום לא נס ליחה...
"למרות שאני רגיל בנסיעות ברכב פרטי, אני מעיד בפה מלא כי היה שווה לשבור קצת את הגב בישיבה הארוכה באוטובוס ובלבד

**בנסיעה זו
קיבלתי,
הרבה יותר
ממקומות
אחרים,
המון דלק
והתחדשות
לחודשים
הבאים**

כ-50 אברכים מירושלים השתתפו בנסיעה, כאשר תפילת שחרית ערכו בציונו של התנ"א רמבע"נ בטבריה ברוב שמחה והתלהבות כראוי לאנשי הבעל תפילה, ולאחריה נערכה סעודת "פורים קטן", לקיים את הנפקס בשו"ע "וטוב לב משתה תמיד".

במהלך הנסיעה נשמעו סיפורים מרוממים, מחזקים ומעוררים מתהלכות חייו של החסיד הנפלא רבי שמואל צ'צ'ק לרגל היארציי"ט שלו החל בט"ז אדר, מפי מקורבו הרה"ח ר' שמעון צבי שפירא וגם מפי נכדו הר"ר אליעזר קירשבוים.

הצצה לתוככי "ושיבת ערב - מכינה לשיבה"

פתיחת הזמן

ריקודים לכבוד חודש אדר

מעמד סיום הספרים הקטנים שנלמדו ע"י הנערים

אזכרה

מצודק
למימי תנחל
גליון נ"ט

יד - טז

**ארגון
נשות ובנות
ברסלב**
שע"י מורשת הנחל

הפעילות המרכזית של 'נשות ובנות ברסלב' מתקיימת ארבע פעמים בשנה: בפרוס ימי החנוכה, בפרוס ימי הפורים, בערב ל"ג בעומר ולקראת ימי ראש השנה. בכל פעילות מביאים מרצות אורחות מקרב אנ"ש, ופעילות מגוונת התואמת כפי העת והזמן.

בערב חנוכה נערכה פעילות עשירה ומיוחדת לבנות, מחולקת לפי גילאים, על עבודת ההודאה להשי"ת, על כל החסד אשר גומל אתנו תמיד בכל עת, ואילו לבנות הסמינר נערכה סעודת מלווה מלכה עשירה.

*

בחודש אדר, נערכו כינוסי הכנה לקראת ימי הפורים באולמי חינוך ירושלים, שהחלו באירוע רב רושם, בהשתתפות מאות בנות הסמינר מירושלים ובית שמש יחדיו, בריקודים של שמחה ושיחת הכנה לפורים.

בזמן זה נסעו המשתתפות 'נשות ברסלב' לקבר רחל אמנו לשאת תפילה על הכלל והפרט, וכן תפילה לפורים ותפילה לשמחה מתוך ליקוטי תפילות, ושוב באו לכנס הכנה דרבה עם שיחה נפלאה כיצד להכניס את עבודת השמחה בקרב הילדים ובני הבית לגדלם לחיות באורו של רביה"ק.

לקראת סיום האירוע, התעוררו המשתתפות לקחת חבל בזכויות האזרחיות של ארגון 'נשות ובנות ברסלב' שע"י 'מורשת הנחל', ולהכניס לביתם את הברכה - קופת צדקה מיוחדת עבור הפעילות המגוונת של הארגון ובעז"ה בכינוסים הבאים לקראת ל"ג בעומר, יוכלו המארגנות להרבות פעלים לתועלת והנאת המשתתפות, כך נוכל ביחד להמשיך את האור של רביה"ק בבית - ובבני הבית.

ערכות אישיות עם ארוחה עשירה ב"כינוס הכנה" לנשות ברסלב

סעודת ר"ח והכנה לפורים לבנות ברסלב

"שִׁמְעֵתִי טְפַעִם
אֶחָת אֲמַר
לְאֲנָשָׁיו: מָה לְכֶם
לְחַשֵּׁב מִחֻשְׁבוֹת,
אִין אַתֶּם צְרִיכִים
כִּי-אֵם לְתֵת
אֲבָנִים וְסִיד וְאֲנִי
בּוֹנֶה מֵהֶם בְּנֵינִים
נִפְלְאִים וְנִזְרָאִים.
"אֵיךְ דֹּאדְפֵט נֶאֱד
צוֹ טְרָאגֶן טְטִינְעֶר
און וואָפֿנע און
אֵיךְ בַּאווע דער
פֿון בְּנֵינִים"
(חיי"מ רצ"ג)

מורשת הנחל: ע"ר: 580390029 \\\ ת"ד: 5836 ירושלים 9105702 \\\ פקס: 1532-5822913
משרד: 02.5388949 - נא להשאיר הודעה בקול ברור בשלוחה 2 ונציגנו יחדיו אליך בהקדם \\\ קול מורשת הנחל: 02-5026343

"כדאי לגור במא"ש רק כדי להכיר את ר' שמחה בונים"

לחדרי ליבו, כובשים ועוטפים את כולו באור של אמונה, של כיסופים ושל התקרבות מתוקה להקב"ה; דיבורי חיזוק שנוסכים כח, שמרימים ומנשאים את האדם כלפי מעלה. בקצרה: בא זה לרחק ונמצא מתקרב - והיה אף הוא לחסיד ברסלב. הרבה רדיפות ויסורים עבר, אולם מי שטעם מעץ החיים ואכל וחי לעולם, נשאר נאמן לרבו הנחל נובע, וכל רוחות שבעולם ויסורי רדיפות, לעג וכלימות לא יזוזהו ממקור חייו.

ר שמחה בונים נשא לאשה את מרת יאכעט. הם בנו את ביתם בעיר פאביאניץ הסמוכה ללודז', שם אף הקים ברסלב שטיבל עם ידידו ר' יצחק שולשטיין.

בשנת תרצ"ה עלה ר' שמחה בונים ארצה בהשתדלות ר' שמואל הורביץ ז"ל ור' חיים ברוך טרנובסקי ורעיו מוונגרוב. במסמכי העליה הוא רשום כמו שמקום מגוריו הוא וונגרוב, כך שיתכן שהוא עבר מפאביניץ לוונגרוב, ויתכן שהופעתו

במסמכים והמלצות העלייה כתושב וונגרוב היו רק לצורכי העליה ארצה, (שכן הוא עלה במסגרת "עלית הרבנים", והמינוי שהציג כרב - מינוי שנדרש על פי כללי השלטון הבריטי דאז - היה ב"בית המדרש דברסלב בוונגרוב"). כך או כך, כיסופיו לא"י ועלייתו ארצה הצילו את חייו מציפורני החיה הנאצית ששטפה והפכה את פולין למאכזלת אש שנים ספורות לאחר עלייתו.

עם עלייתו, הוא התיישב בעיר בני ברק ולאחר מספר שנים עלה והתיישב בירושלים. בתחילה, בעיר העתיקה ולאח"מ בבתי נייטין הסמוכים למא"ש.

עבודת ה' שלו היתה נפלאה ומלאה חיות ושמחה. תמימותו בעבודת השמחה היתה להפליא, עד כדי שהיה גוער באלו המשך בעמ' הבא <<<

של אדמור"ר בית גור לדורותם. דוד'ל זה למד בורשה, נכנס פעם באקראי לשטיבל הברסלבי ונשבה בקסם השיעורים של אותו לפיד אמונה, הרה"ח ר' יצחק ברייטער הי"ד. הדבר נודע לאביו ובהלה אחזתו. התקרבות לאנ"ש, שהיו מכונים 'טויטע חסידים' או

'חסידי אומן', נחשבה אצל אנשים מסוימים כמעשה שגעון גמור ומקור לעגמת נפש להורי המתקרב. הדעה הרווחת היתה כי מי שהתקרב לאותם טויטע חסידים אחת דינו להיות מנוודה, להשאר רווק ולהשתגע ביום מן הימים...

נו, מה עושים? שלח איפה אביו את בנו הגדול, שמחה בונים, שיוציא את אחיו הקטן מאותו מקום ושידבר על לבו לעזוב את השטות והשגעון בהם דבק. הגיע האח שמחה בונים לורשה ומצאו לאחיו הקטן שותה בצמא את דברי ר' יצחק ברייטער, דיבורי אמונה חמים כגחלי אש. מחוץ יהום סער המרוצה ויגיעת בשר אחרי תעותועי הבל העוה"ז, וכאן דיבורים ואוירה לווהטת מלאי תום וטוהר מעולם אחר. עמד ר' שמחה בונים, והטה אוזן ונשמתו שומעת. והיו הדברים יורדים

ורשה. בירת פולין, בירת יהדות אירופה ומרכז העצבים של היהדות הפולנית והעולמית.

הרבה גוונים לה לורשה זו. רחובותיה הומים המון יהודי עצום, ומאות אלפי יהודיה מהווים את הקיבוץ היהודי הגדול ביותר באירופה באותם ימים. בעיר הזו התהווה קיבוץ של חסידי ברסלב, שחיו סבבו סביב לשטיבל הנודע. השטיבל שקק חיים והיווה מקור של אור וחסידות והפצת דעת רבינו ז"ל בכל פולין. רבים מאנ"ש דפולין התקרבו הודות לפעילות הרוחשת שהתנהלה שם 24 שעות ביממה. סוחרים ממולחים הם הפולנים, ומשגילו את טוב טעמו ונופת צוף אור הדעת של הנמ"ח, לא התמהמהו הרבה ופתחו גם הם את המרכז המסחרי שלהם והציעו את סחורתם הטובה לכל מבקש ה'... יסודו שיעורים בתורת רביז"ל מסביב לשעון, והיה כל מבקש ה' נכנס בכל שעה משעות היום ומתבשם מדיבורי אמת ואמונה שהושמעו באותו שטיבל ע"י אחד מאנ"ש.

איש איש בתורו היה מוסר שיעורים בספרי רביז"ל, והחנות עבדה היטב.

היו שם גם כמה חדרי התבודדות, ומי שחשקה נפשו לשפוך שיח בישוב הדעת היה עולה ונכנס לבית ה' זה, שם היה מוצא מרגוע ומנוחה מהמיית מרירות עוה"ז.

דומה היה אותו שטיבל יקר לאי ירוק פורה, מלא עצים נושאי פירות ומעיינות זכים בתוך ים של חולין ועסקי שווא.

ולאחד מאותם שהציצו לתוככי אותו שטיבל ונפגע, נייחד את השורות דלהן.

דוד קאלושינער שמו, נער צעיר הוא, מהעירייה גורא קאלווריה, מקום מושבם

העיקר שצריכים אמונה במוהרנ"ת עצמו כדי שנוכל לקבל בתמימות את דבריו

בס"ד

ר"ח טבת תשל"ג פה טאש יצ"ו

שלו' לכבוד יד"נ המופלג בתורה ויראה ובחסידות מוה"ר ר' יעקב מאיר שכטער נ"ו

אחרי תת שלו' וברכה מכתבו הגיעני בחוה"מ סוכות כעת אני לומד בתורה ויהי מקץ סי' נ"ד ודבריו ז"ל נפלאים אצלי מאד מאד, ובאמת זה יסוד הכל לשמור את הזכרון כי כשהשכחה גברה על האדם אז נופל ביד היצר, כי זה כל פעולתו של היצר לשכח את האמת ועי"ז מושכו ברשתו, אבל התורה הזאת מלמדנו כי שורש השכחה בא ע"י מיתת הלב בבחי' נשכחתי כמת מלב, ומיתת הלב בא ע"י רע עין כי שוריינא דעינא בלבא תליא.

אהובי יד"נ התבוננתי בזה מאד,

אמונה במוהרנ"ת עצמו כדי שנוכל לקבל בתמימות את דבריו, ולדעתי אין יכולים להכיר את מהותו של מוהרנ"ת ז"ל אלא ע"י מכתביו, ע"כ אני לומד בכל יום זמן מעט איזה מכתב וגם אני שוקד על דבריו בספרו ליקוטי הלכות, והנני נותן שבח והודי' להשי"ת שהזמין לי כאן חבר נאמן, אברך יקר מאד חתן הרבי מטאש שליט"א ואנו לומדים בסתר ספרי רבינו ז"ל ואנו מדברים מעסק התכלית, כי נקודת חבר נצרך לי מאד, ועתה אבקשו מאד מאד נא ונא להעתיך בעדי שאזכה להתקרב בהתקרבות אמיתי אל האמת, כי בנקודת האמת הכל תלוי וד"ל.

מנאי ידיד נפשו הקשור אליו בעבותות אהבה

שמשון בן יואל [שווארץ]

ובכל מה שכתב רבינו הג' ז"ל בתורה הזאת, וראה ראיתי כי זה שורש כל נפילתי ובלבולי מוחי, כי הנני נופל הרבה פעמים ברע עין. כי יש כמה בחי' רע עין כמבואר שם, וזה שורש כל התאוות וקשה מאד להנצל ממנו כי הוא בדקות מאד, כי העין רואה והלב חומד ועי"ז בא השכחה ששורף ומכלה את כל ההתעוררות, אבל רבינו ז"ל כתב שם שהעצה להנצל מעין רע הוא ע"י אמת, שע"י בא לדביקות, ולהבין זאת צריכים ללמוד היטב את התורה של צהר תעשה סי' ק"ב, ומוהרנ"ת כתב במכתבו כי התורה הזאת של צהר הוא בדוק אצלו אלפים פעמים.

אוי אהובי יד"נ, מה אומר ומה אגיד, כי הנני רואה מתוך עומק ההתרחקות כי אי אפשר להתקרב לאוצר היראה רק ע"י דיבורי מוהרנ"ת ז"ל, אבל העיקר שצריכים

לסגי נהור ל"ע, ובכל אופן המשיך בעבודתו ולא פסק מלדבר דיבורים מרביה"ק וגדולתו באופן שהפליא את שומעיו.

והיו אנ"ש הקרובים אליו מעידים כי כשהיה מדבר מגדולת רביה"ק ומעצותיו הקד' היה מגיע להתפשטות הגשמיות וכמעט שגווע... והרה"ח ר' שמואל שפירא היה מפליג בשבחו באמרו שכדאי לגור במא"ש רק בכדי להכיר את ר' שמחה בונים קאלושינער, לחזות בעבודתו התמימה ואיך שבכל פעם שנכנס לבית מדרשינו לפני כל תפילה או לימוד אומר בתמימות את התיקון הכללי.

נסתלק לבית עולמו ביום ה' ניסן תשל"ג בהיותו בן ע"ז שנים כולם שוים לטובה. ת.נ.צ.ב.ה.

אומר: "ז'כל פטר חמור תפדה בשה' - אם רצונך להתפטר מכל החומריות והבלי עוה"ז; 'בשה', היינו ש'מחה ה'תבודדות. עוד אמר: "על זאת יתפלל כל חסיד אליך לעת מצוא, היינו שתפילתנו ובקשתנו שנוכה למצוא העת והזמן להתנתק מכל השטויות והדמיונות הסובבים אותנו, ולהדבק בקב"ה בתפילה והתבודדות, בלימוד התורה הק' לחטוף עוד שטיקל גמ' וש"ע ועוד תהילים והתבודדות..."

אף היא צדקת גדולה היתה, והרגשתה בגדולת הצדיק היתה מופלאה עד שהיו אומרים עליה שדיבוריה בגדולת רביה"ק הם כשל אנ"ש הגדולים.

בערוב ימיו סבל יסורי גוף רבים ואף הפך

המשוחחים תוך כדי ריקודם, באמרו שבפולין היו מקפידים על המשוחחים באמצע הריקוד עד כדי הוצאה ממעגל הרוקדים. שמחה וריקוד צריכים להיות בתמימות ופשיטות, כולו שמחה וכולו ריקוד, ללא שום שיוך ועניינים אחרים...

ר' שמחה בונם היה מסור כל כולו לענייני רביז"ל. הוא לא זכה להעמיד צאצאים, והיו הוא וזוגתו הצדקנית עסוקים הרבה בענייני חסד ועזרה לאנ"ש בכל העניינים, וכאשר פתח הרה"ח ר' שמעון ברגשטיין את ישיבת ברסלב בבני ברק, היו אלה ר' שמחה בונים וזוגתו שנרתמו לעזרתו בכל אונם וכוחם.

מרגלא בפומיה לחזור אחרי דיבוריו הנפלאים של ר' יצחק ברייטער וכך היה

בנימין זאב יטרף

המקור לשמועה זו על קברו של עקשיא, שכן לא מצאנו שום מקור לזה בכתובים.

יחד עם זאת, ידוע כי שטח זה סומן בשעתו על ידי צאצאי תלמידי הגר"א כמקום "פתיחא דקרתא" אשר בו יתגלה משיח צדקנו לקראת ביאתו. הם קידשו את המקום ובמשך כשבעים שנה היו עורכים שם תפילות המוניות למען קירוב הגאולה. (ראה במאמרנו הנזכר את החשבונות שהובאו בספר קול התור, ועוד כמה מעלות נשגבות שהם קשרו לפסגה זו של ההר ואכמ"ל, ורק נציין שרבים וטובים מפקפקים על נאמנותו של ספר זה). כנראה שהעריבים אשר הורגלו לראות את היהודים מקדשים את המקום ומתפללים בו לעיתים תכופות, החליטו כפי מנהגם הקדום לשקר ולהעביר כל מקום קדוש לצידם, ולכן בנו שם בשנת תר"נ את המסגד עם הצריח.

הזיהוי של קבר בנימין בן יעקב

בערך בשנת תש"פ החלו לצוץ שמועות בשם "מקובלים" כי במבנה העתיק קבור לא אחר מאשר בנימין בן יעקב אבינו, משבטי ק"ה. "המקורות" היו בתחילה רק השגות רוחניות ודברי נביאות בחלום או בהקיץ, כאשר חלק מאותם "מקובלים" אף גילו את אזני שומעיהם כי הם "ראו" שבשטח הגן הסמוך קבורים אף בניו של בנימין... (וזה דבר תמוה בפני עצמו, שכן הם הסתלקו במצרים, ובמדרשים מובא על השבטים שהובאו לקבורה בארץ ישראל ולא על צאצאיהם).

אך פטור בלא כלום אי אפשר, וסוף סוף מצאו "מקור" המאשר לדבריהם באופן וודאי כי כאן הוא קברו של בנימין בן יעקב. מדובר

בתקופה האחרונה כוסו רחובות ירושלים במודעות המבשרות על "גילוי מרעיש", אשר לפיו מעתה יש לנו "קברי צדיקים" ממש ליד הבית, בשטח גינת המשחקים במעלה רחוב שטראוס... מישוהו כבר דאג אפילו לקבוע שם שלט הקובע בצורה "רשמית" כי כאן הוא מאז ומעולם "קבר בנימין בן יעקב" והגדיל אף להזכיר כי בניו גם הם קבורים שם.

המקור ל"גילוי" זה אינו ידוע במדויק. השמועה אומרת כי "מקובלים" עלומי שם "השיגו" את הדבר בדרכים שמיימיות ונסתרות, והם אף בישרו כי הגיעה השעה לפרסם לרבים את דבר הגילוי, וכי ניתן להשתטח במקום בפרט ביום י"א חשוון, שהוא יום הילולת בנימין בן יעקב.

במאמרנו זה ננסה לחקור אחר הדבר ולראות האם יש דברים בגו. וכמוכן שנדבר גם על קבר בנימין בן יעקב המקובל במסורת עד היום באיזור כפר סבא, וכן על קבר בנימין הצדיק שבצפת, שכן המצדדים בכך שבנימין בן יעקב קבור בירושלים, "מיישבים" כי הקבר בכפר סבא הוא של בנימין הצדיק. בנימין - בנימין לגזירה שוה.

המוסלמית, שנהרגו במלחמה בתקופת מסעי הצלב כאשר הנוצרים כבשו את העיר ירושלים, ולכן המבנה מכונה עד היום בחלק מהמסמכים הרשמיים בשם "הקאמריה". ואילו אחרים הגזימו לומר כי כאן קבורים לא פחות ולא יותר מאשר משה רבינו, ולהבדיל אא"ה "נביאי" הנצרות והאיסלאם ימ"ש. ולמרות שכל בר דעת מבין עד כמה שמועה זו הזויה ומפורכת מיסודה, החליט הנציב הבריטי להעניק לרחוב הסמוך את השם "רחוב הנביאים" על שמם...

בתוך המבנה של המסגד (החדש יותר) נמצאים עוד שתי מצבות עם כיתובים בערבית. מצבה אחת מספרת על שיח' מסויים שנקבר כאן בשנת תרנ"ב. ואילו על המצבה השניה, שנראית עתיקה וקדומה יותר, מופיעים המילים (בתרגום מערבית): "קברו של עקאשא חברו של הנביא". כלומר מישוהו בשם 'עקאשא' שהיה חברו של מוחמד נביאם. על פי זאת נקרא המבנה "נבי עקאשא" עד היום הזה.

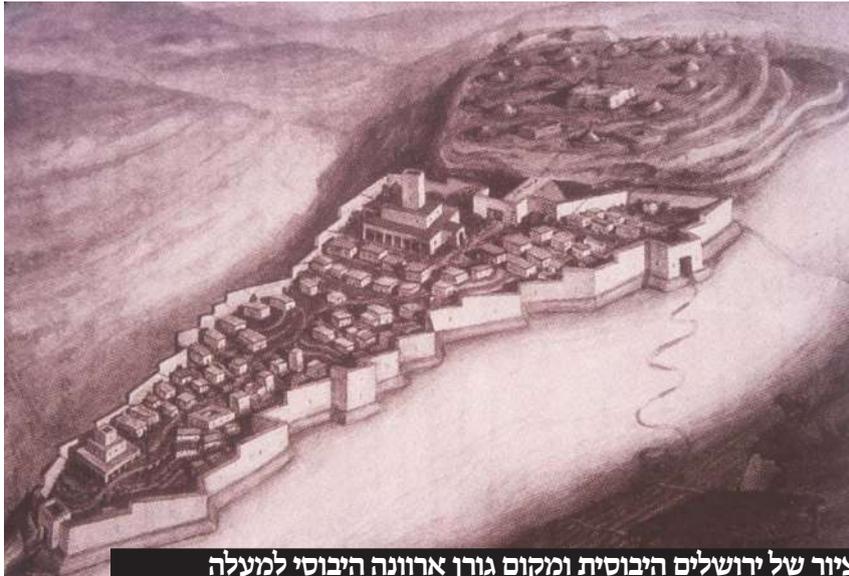
הישיש ר' אורי המבורגר ז"ל, מגבאי בית הכנסת זכרון משה הסמוך, היה מעיד בשם זקני ירושלים בדור הקודם, כי במקום זה קבור "עקשיא", אביו של התנא רבי חנניא בן עקשיא. אך יתכן שמצבת 'עקאשא' היא

מסתורין בגן הירושלמי

לפני הכל נסכם בקצרה את מה שכתבנו במסגרת זו במימי הנחל (גליון ל') חשוון תשע"ט, עוד לפני שנפוצו שמועות על זיהוי המקום כקבר בנימין בן יעקב:

במרומי רחוב שטראוס הסמוך לשכונת מאה שערים, נמצא גן משחקים עם מתקנים לילדים, המכונה "גן עוקשה". כאשר נכנסים למקום מכיוון רחוב שטראוס אנו רואים בצד ימין מסגד בעל צריח גבוה הנראה למרחקים, שנבנה בשנת תר"נ, וכיום הוא נטוש וסגור על מסגר ובריח. מול המסגד, מצד שמאל של הגן מבחינים במבנה קבורה עתיק, אשר על פי חישובים ארכיאולוגיים נבנה לפני למעלה מ-800 שנה, בעל כיפה מעוגלת ובו מספר מצבות עם כיתובים בשפה הערבית. צורת המבנה בכלליותו דומה להרבה מקברי הצדיקים הנמצאים ברחבי ארצנו הקדושה, אשר הצד השווה שבהם, שהם השתמרו על ידי הערביים תושבי האיזור.

בקרב ערביי הסביבה היו כמה "מסורות" על זיהוי הנקברים במקום. מסורת אחת גרסה כי מדובר בבני משפחת "קאמריה"

ציור של ירושלים היבוסית ומקום גורן ארוונה היבוסית למעלה

מבנה הקבר בגן המשחקים ברחוב שטראוס

ב"ספר הישר" שמופיעים בו סיפורי האבות והשבטים.

זהו לשון ספר הישר (פרק ספר יהושע): "את שנים עשר בני יעקב קברו בני ישראל איש באחוזת בניו: ואלה שמות הערים אשר קברו בהם את שנים עשר בני יעקב אשר העלו בני ישראל ממצרים: ויקברו את ראובן ואת גד בעבר הירדן ברומיא אשר נתן להם משה לבניהם: ואת שמעון ולוי קברו בעיר מנדא אשר נתנה לבני שמעון ויהיה מגרש העיר לבני לוי: ואת יהודה קברו בעיר בביא נגד בית לחם: ואת עצמות יששכר וזבולון קברו אותם בצידון בחלק אשר נפל לבניהם: ודן נקבר בעיר בניו באשתאול: ואת נפתלי ואשר קברו אותם בקדש נפתלי איש איש במקומו אשר ניתן לבניו: ואת עצמות יוסף קברו בשכם בחלקת השדה אשר קנה יעקב מאת חמור ויהיו לבני יוסף לנחלה: ואת בנימן קברו בירושלים נגד היבוסים אשר נתן לבני בנימן: איש בעיר בניו קברו בני ישראל את אבותם".

אכן נמצאנו למדים שבנימין נקבר בירושלים. והיכן המקום המדויק? "נגד היבוסים אשר נתן לבני בנימן". לפי התגלית החדשה הנ"ל, הרי שהכוונה לפסגת ההר של רח' שטראוס, שלפי פירוש זה הרי הוא מתנשא "נגד" החומה הקדומה של "היבוסים", הלא היא העיר ירושלים השייכת לשבט בנימין, ככתוב בספר יהושע (טו, ח): "וְעֵלָה הַגְּבוּל גַּי בֶּן-הַנֶּחֱם אֶל-כְּתֵף הַיְבוּסִים מִנֶּגֶב הָיָא יְרוּשָׁלַם".

כלומר, כל המקור הוא, היות וירושלים הנראית לעינינו כיום היא היא "היבוסים", הרי שהגבעה המתנשאת מצד מערב היא ממש "נגד היבוסים". ואם מוצאים בראשה מבנה כ"כ מרשים כמו שאר קברי הצדיקים בארץ ישראל, הרי מן הסתם שהוא קבר בנימין בן יעקב.

אמנם גם לפי דעה זו תמוה הדבר, שכן לא נתפרש בספר הישר היכן ומאיזה צד נגד היבוסים נקבר בנימין, ואם כן מדוע נבחרה דווקא גבעה זו מבין שאר ההרים והגבעות הסובבים את העיר ירושלים מכל עבריה.

היכן הוא 'היבוסים'

אולם נראה כי גם לפי ספר הישר אין כאן שום מקור לאיזור של רח' שטראוס, כי מי שילמד נ"ך על בוריו יבין כי "היבוסים" הוא רק החלק הקדום של ירושלים היבוסית לפני שנכבשה העיר ע"י דוד המלך, דהיינו בצד דרום באיזור המכונה כיום "עיר דוד", אשר קיימים עדויות והוכחות ששם, ורק שם, היתה העיר ירושלים בימי היבוסים. הגבעה שהתרוממה אז מעל העיר לא היתה מיושבת,

אלא היתה מקום הגורן של ארוונה היבוסית, ובה עתיד היה להבנות בית המקדש כשיגיע הזמן בימי דוד ושלמה. אם כן בתקופת היבוסים, האיזור של רח' שטראוס היה רחוק מאד מקצה קצהו של "היבוסים", ורק בימי דוד ושלמה הורחבה העיר לצד צפון כאשר נבנה בית המקדש והעיר העליונה.

אמינות ספר הישר

לפי זה אם נחפש מקום בירושלים שהוא "נגד היבוסים" הוא לא יכול להיות בשום אופן באיזור רח' שטראוס שהיה אז שומם ורחוק מהעיר, אלא מקום זה צריך להיות באיזור עיר דוד, ואולי בהר הזיתים המשקיף אליו. ניתן גם לשער כי היות ובזמן שבאו בני ישראל ממצרים לא הצליחו לכבוש את ירושלים מידי היבוסים (כמובא בתחילת ספר שופטים), היו צריכים לקבור את בנימין רק "נגד היבוסים" ולא בתוכה, ולכן הדגיש בעל ספר הישר שקברו אותו בירושלים "נגד היבוסים אשר נתן לבני בנימן", כלומר בחלק הנמצא מול השטח שהובטח לבנימין ולא

בתוכו. והאמת שניתן להאריך הרבה בנקודה זו, אולם קצר המצע מהשתרע. וכן כתב גם בלוח דבר בעתו (תשפ"ד עמ' 424, בשם הרב אפרים פישל גרין מנתניה): "יש לשער שבנימין נקבר בשיפולי הר הזיתים בעמק נחל קדרון, באיזור קבר ר"ע מברטנורה, שם ישנו בית-קברות קדום, עם קברים מהתקופה הכנענית ומתקופת כניסת בני ישראל ארצה". אולם גם זו היא השערה בעלמא, וכנראה ע"פ הנ"ל.

כך נראה היום פנים "הקבר" ברחוב שטראוס בירושלים

דרך אומרם ז"ל (ספר הישר פ' וישב) כי קודם ששליו הולך בו רב כשהפשיטוהו חבלו בו כמה חבלות והצרו לו. אולם אין בכך ראייה, כי המילים בסוגריים נוספו רק במהדורות מאוחרות ע"י

שטראוס. אחד המקובלים שהזכירו את שמו הוא הרה"צ ר' עקיבא רבינוביץ שליט"א האדמו"ר מפאריסוב, ואף הגדילו לומר כי הוא קיבל את הסוד בקבלה מאבותיו לבית פאריסוב... לאחר פרסומים אלו פירסם בן האדמו"ר הכחשה בשם אביו: "בענין פרסום קבר חדש שנמצא בירושלים... התבקשנו להודיע בשם אבינו כי אין לו שום קשר לפרסום הנ"ל".

גם המקובל הגרי"מ מורגנטרן שליט"א, הכחיש בקולו את השמועה כאילו "הוא וכמה מקובלים מסרו שלפני ביאת המשיח הותר להם לגלות את קבר בנימין בן יעקב", וזה לשונו (בשיעור מיום י"א חשון תשפ"ד הנמצא בקול הלשון): "אין לזה שום מקור, אפילו לא אחד. אכן יש מקור בספר הישר שהוא קבור בירושלים, אבל לא במקום הזה. יש שם רק מקור מתלמידי הגר"א שהיתה להם קבלה ששם הוא שערי ירושלים ומשם יבוא משיח בן יוסף להכניע הקל"ה העומדת בשער השמים, ומזה השתלשל שאנשים התחילו להגיד ששם קבר בנימין בן יעקב, אבל מקור אמיתי לזה אינו נמצא".

המקובל הרה"צ ר' אביש ציינווירט שליט"א, שגם בשמו התפרסם ברבים כאילו הוא המקור לזה, אמר לי על כך: "שמעתי בשמי...". כשהוא מכחיש מכל וכל כאילו הוא זה שעומד מאחורי הגילוי. הוא כן ציין את חשיבות המקום כ"פתחא דקרתא", ובענין קבר בנימין סיפר כי שנים רבות שמע רק על המסורת ששם קבר עקשיא ותו לא, ורק לאחר מכן, אמנם כבר לפני עשרות שנים, שמע גם שמועה על קבר בנימין בן יעקב, אבל כמו היום, גם אז היתה זו רק שמועה בעלמא שהסתובבה ללא מקור ולא בשם אדם מוסמך. עם זאת ברור לו לר' אביש כי מדובר במקום קדוש, ולדעתו הקברים הם בוודאות קברי ישראל.

מסורות על קבר בנימין במקומות אחרים

המקום הידוע ומקובל עד היום כקבר בנימין בן יעקב הוא ב"נבי ימין" שבכפר סבא. המקום מוזכר לראשונה בספר "יחוס האבות והנביאים" משנת רצ"ז, הכותב כי בנימין קבור ב"סראקה" הנמצאת בקרבת מקום (ע"פ האדמת קודש). וכן מזכיר את המקום בספר אוצר מסעות (אייזנשטיין, משנת תרפ"ז) "בקרבת כפר הפלחים כפר סבא נמצא לפי מסורת הערבים קבר בנימין בן יעקב אבינו וקורים אותו 'נבי ימין'. המצבה נמצאת בחדר עגול עם כיפה לבנה ומוקף

המדפיסים, ואילו במהדורה הראשונה שנדפסה בחיי המחבר (וינציה תק"ב) וכן במהדורת זולקווא משנת תקנ"ט אין מופיע מקור זה. (אמנם לא מצאנו מדרש אחר שמביא שחבלו בו חבלות, ורק בספר הישר מופיעים שני מילים "ויכוהו לארץ", אמנם הציון שזה המקור הוא טעות מוכחת, ולא יתכן שלזה התכוון האוה"ח, כי בוודאי לא היה מוסיף מדיליה דברים בגנות השבטים ח"ו, אלא כנראה היה לו מדרש אחר שלא מצאנוהו).

במהדורת ספר הישר, שיו"ל עם הגהות הגר"ח קנייבסקי זצ"ל (בני ברק תשס"ג), כתב הגר"ח בהקדמתו: "בספר הישר שלפנינו יש להסתפק אם הוא מדרש חז"ל ממש (כי לא מצאתי להראשונים שהביאוהו וספר מלחמות בני יעקב שהביאו הוא מדרש בפ"ע שנקרא כן והילקוט קוראו מדרש ויסעו, ונמצא בין המדרשים הקטנים, וכן דברי הימים דמשה הוא מדרש בפ"ע). או שהוא ליקוט מגמ' ומדרשים ומספר יוסיפון ומה שלא נמצא במדרשים שבידינו בודאי היו לו מדרשים כת"י (כי מביא מה שמביא הילקוט בשם מדרש אבכיר ומדרש זה אין בידינו וכן הרבה מדרשים) רק ששינה הלשון וכתבם בלשונו". נמצא כי לדעתו של הגר"ח קנייבסקי מדובר באיזה ליקוט של כמה מדרשים, שהמלקט עשה בהם כפי הבנתו.

עכ"פ כל המקור מספר הישר אינו מבוסס, ואפילו אם נרצה לדייק מדבריו שבנימין בן יעקב קבור ברח' שטראוס, הרי ערבך ערבא צריך, כי כל הספר בכללותו לאו מר בר רב אשי חתום עליה.

מקורות מולחשים

כאמור התפרסמו בשנים האחרונות שמועות בשם מקובלים נסתרים ולא ידועים, שהם גילו או אישרו את קבר בנימין בן יעקב ברח'

בדור המדבר (וי"א ע"י משה רבינו), והוא מוזכר פעמיים בתנ"ך, האחד ביהושע (י, ג) "הלא היא כתובה בספר הישר", והשני בשמואל ב' (א, יח) "הנה כתובה על ספר הישר". ואמרו חז"ל בגמ' (ע"ז כה.): "מאי ספר הישר אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן זה ספר אברהם יצחק ויעקב שנקראו ישרים שנאמר תמות נפשי מות ישרים". והאמת שרש"י מפרש כי הכוונה לספר בראשית ולא לספר בפני עצמו, וכן פירשו עוד מפרשים. ודלא כהאבן עזרא (שמות יז, יד) שכתב כי מדובר בספר שנאבד מאתנו ואינו נמצא כיום. אמנם כדבריו משמע גם במדרש זוטא (שיה"ש ה'): "באותה שעה הוא [אלהיו] מוציא את ספר הישר, שכל התורה הזאת אינה אלא שירה אחת מתוכו". כלומר שאליהו הנביא יגלה את ספר הישר שנאבד. אך אין הדברים מוכרחים.

השני הוא "ספר הישר" לרבינו תם, בו מופיעים בשמו חידושים על תלמוד בבלי, וכן שאלות ותשובות בהלכה. והוא מובא הרבה פעמים בספרי הפוסקים לדורותיהם. והשלישי הוא כמובן "ספר הישר" דנן, אשר בו מופיע דבר קבורת בנימין כנ"ל, וכן מופיעים בו הרבה סיפורי התורה והנ"ך עליהם גדלנו בימי ילדותנו. ונחלקו הראשונים האם אפשר להאמין ולסמוך על ספר זה. ואפילו הרמב"ן שמביא את דבריו כתב (בפר' וישלח) "ואם נאמין בספר 'מלחמות בני יעקב' (הוא ספר הישר) בא להם פחד אביהם כי נאספו שכני שכם וכו'". כלומר, שלא ברור לו שאפשר להאמין למה שכתוב בספר הישר. ואילו בעל האבן עזרא כותב על הספר דברים חריפים (שמות כ, כב): "ואשר כתוב בדברי הימים דמשה [ספר הישר] אל תאמין. וכלל אומר לך, כל ספר שלא כתבוהו נביאים או חכמים מפי הקבלה אין לסמוך עליו, ואף כי יש בו דברים שמכחישים הדעת הנכונה".

יש לציין כי היו מי שהביאו ראייה שהאור החיים הקדוש כנראה כן קיבל את הספר כמקור מחז"ל, וז"ל (בראשית מט, כג): "על

קבר בנימין הצדיק התנא בצפת

קבר בנימין בן יעקב ברומאנה

חצר גדולה ובה אולם למתפללים". קבר זה מובא גם בספר טוב ירושלים: "אנטיפטורס, כפר סבא, הערבים מראים שם קבר בנימין בן יעקב". וכן בספר יחוס הצדיקים ועוד.

מי שנהג לפקוד את המקום לעתים קרובות היה חכם מנחם מנשה זצ"ל, בעל ה'אהבת חיים', שחי לפני למעלה מחמישים שנה, והיה שוהה שם ימים ולילות עם קהל גדול, בתפילות ממושכות מהבוקר עד הלילה. פעם שאל אותו נכדו: "מאן יימר שכאן קבור בנימין? אולי איזה שייח' ערבי?" השיב לו חכם מנשה שהוא יודע בבירור ובוודאות שכאן נגזו בנימין בן יעקב, ואף הוסיף: "אין לך מושג איזו הארה נפלאה יש במקום הזה, ואם הייתי יכול, הייתי פורש מכל עיסוקי ומתגורר סמוך לציון כדי להיות השמש של המקום הקדוש הזה" (עדות נכדו בספר תולדות מנחם עמ' נ').

בניגוד לכך, רוב הנוסעים הקדמונים היו מציינים את קבר בנימין בן יעקב דווקא בעיר "רומי" שבגליל התחתון (כיום 'רומאנה') ליד קבר אביה בן ירבעם. וזה לשון הספר "תוצאות ארץ ישראל": "מצפורי הלכנו לרומי, שם מערה לבנימין הצדיק בן יעקב אבינו, בארון של אבן וכיסוי של אבן. נראה שהוא של שיש. הקבלה כי משם יצא המשיח, ואני הוכחתי מכמה ראיות כי שם היתה רומי הגדולה, ושם היה מלך רומי אנטונינוס רגיל אצל רבינו הקדוש בציפורי אשר היא קרובה משם". וכן הזכירו את המקום רבי יעקב שליח רבינו יחיאל מפאריז, תלמיד האוה"ח הקדוש, ובספר טוב ירושלים ובעוד הרבה ספרי מסעות.

ומפליא הדבר כי לפי המקורות ששם קבר אביה בן ירבעם, יש לנו מקור קדוש נוסף ששם גם קבר בנימין בן יעקב והוא בספה"ק מגלה עמוקות שכותר (בפר' ויגש): "כאשר שמע שאצל אביה בן ירבעם, שהוא משיח בן יוסף, בנימין צדיק קבור אצלו".

כמה פלאי הוא שדווקא שם לא השתמרה המסורת בכלל, ורק בשנים האחרונות צויין המקום ע"י ספר מקומות קדושים וקברי צדיקים בגליל.

אמנם השטח ברח' שטראוס היה מקודש ע"י צאצאי תלמידי הגר"א ע"פ המקורות שהם ציינו את המקום כפתח דקרתא שמשם יבוא המשיח. ולא כקבר של צדיק כלשהוא. ג. אכן היתה מסורת ירושלמית אצל יחידים, כי במקום זה קבור "עקשיא", אביו של רבי חנניא בן עקשיא. ד. מי שהחליט שכאן הוא קבר בנימין הם אנשים תמהוניים המתבססים על שמועות פורחות ומצטטים מקורות בשם "מקובלים" עלומי שם, כאשר המקובלים הידועים לנו כבר הכחישו את מה שנאמר בשם בענין זה. ה. "המקור" היחיד שמציינים הוא ספר הישר (השנוי במחלוקת) שבנימין נקבר בירושלים "נגד היבוס". אך הכוונה כנראה מול העיר ירושלים היבוסית, שבאותם שנים שלפני כיבוש דוד, היתה אך ורק בצד מזרח היכן שהיום עיר דוד, ורח' שטראוס אינו יכול בשום אופן להקרא "נגד היבוס".

ויה"ר שזכות בנימין בן יעקב, וזכות בנימין הצדיק, וכל הצדיקים, יגן עלינו ועל כל ישראל אמן.

מפרק לה" שבכפר סבא קבור בנימין הצדיק התנא, המוזכר בגמ' בבא בתרא (יא.).

אולם אין הדבר נכון, שכן האריז"ל כבר גילה שקבר בנימין הצדיק התנא הוא בעיר צפת, וזה לשונו מהרח"ו בשער הגלגולים: "לצד דרום [צפת] אחר סיום שכונת כל בתי הישמעאלים, יש מקום גדול מאד, כולו מלא אבנים קטנים גבוהים, ושם גל אחד גבוה מכולם, ושם היתה בית הכנסת קדוש קדמון מאד, ובמקום ההיכל קבור שם בנימין הצדיק התנא". והמקום מוכר כיום בצפת, ואף נמצא על קברו בית כנסת הפועל בכל ימות השבוע.

מסקנת הדברים

אם כן סיכום הדברים לענ"ד הוא כך: א. אין שום מקור קדום ולא שום מסורת, לא יהודית ולא להבדיל מוסלמית, שקבר בנימין הוא באיזור רח' שטראוס שבירושלים. המסורות והמקורות על קבר בנימין במקום כלשהוא, הם רק על רומאנה, או סראקה - כפר סבא. ב.

בנימין הצדיק בצפת

לסיום, היות וראיתי כי יש שמנסים "ליישב" את הסתירה, כיצד יכול להיות שבנימין בן יעקב קבור בירושלים, והלא קברו נמצא לפנינו בכפר סבא?... "הוא מותיב לה והוא

”ומראים להם את הדרך לתשובה”...

ואל הדת הוא הגיע באמצעות האומנים. מתוך שחיפש - כיאה לנפש המשורר שבו - מעט אקזוטיקה, הוא הגיע לשטיבל האומני, בתחילה הביט מלמעלה למטה על החסידים ה”פראיים” ומנהגיהם, ובסוף בעצמו נהיה חסיד.

אתם תראו כאן סטודנטים צעירים שבאו לכאן על מנת ללעוג לחסידים ולריקודיהם והיום תראו אותם עם זקנים ארוכים, עוטי כובעים יהודיים מרושלים, ולבושים במלבושים יהודיים, חסידים בכל מהותם, שעל פניהם לא תזוהו בשום אופן שום עקבות ל”אירופאיות” שלהם.

אבל מרתקים בהרבה, הם הטיפוסים האחרים של בעלי-תשובה שהשטיבל האומני מלא בהם.

אלה כבר ”אנשים פשוטים” אפילו גנבים ורוצחים שבנשמתם נדלק הניצוץ היהודי והם השליכו את עבריינותם ונהיו יהודים דתיים יראים ושלמים.

בלובלין הראו לי יהודי עטור זקן ופאות, שהתנועע בתפילתו בהתלהבות, מחא כפיים ועשה מיני העוויות ותנועות.

את היהודי הזה - הראו לי - היית צריך לראות לפני כמה שנים. אז הוא היה מבכירי העולם התחתון בבאלוט שבלודז'. כל באלוט רעדה ממנו. והנה, פעם אחת הוא נקלע ללודז', ל”קיבוץ” האומני, שמע איך לומדים שם וזה כל כך חדר לנפשו, שהוא השליך את דרכו הקודמת והפך להיות חסיד. היום הוא נראה כמו אדמו”ר. בתפילה הוא בוכה ומתייפח, הוא מבקש, בדמעותיו, למחוק את עברו הנורא.

יהודי אחר - עגלון מלודז'.

בלודז' הקימו החסידים אגודה, ”שומרי משפט”. כל חבר באגודה מחזיק בפקטט שבו מסודר סדר יום. כך וכך פרקי תהלים עליו לומר בכל יום, כך וכך חומש הוא צריך

הפעם נעסוק בתיעוד מענין במיוחד, שפורסם ללא שם הכותב בעיתון יהודי שיצא לאור בוילנה (אז, חלק מפולין), בתקופת ר”ה של שנת חצר”ת, והיא עוסקת בקירוב נפשות אצל אנ”ש.

לא מעט תיעודים יש, מהשנים ההם ומתקופות אחרות, על ענין הקירוב אצל אנ”ש (ובצורה היחודית לאנ”ש: לקרב את מי שמגיע, מכל סיבה שהיא, לסביבת אנ”ש, לא לצאת אל השווקים לקירוב), אולם זהו התיעוד המקיף ביותר העוסק בענין זה, והוא גם, במידה מסוימת מצליח ”לתפוס” את הנקודה.

בין בעלי-התשובה ה”אומנים”

שם, היכן שהפושעים מתקבלים בזרועות פתוחות, ומראים להם את הדרך לתשובה

חסיד אומן שלישי סוחר איתו ”עבר”, שממנו חסידות ברסלב החזירה אותו למוטב.

פסיכולוג יהודי מוכר אמר לי פעם, שבשטיבל המדובר יש לו את המעבדה המרתקת ביותר של חיבוטני\מאבקי הנפש האנושית.

חלק גדול מבעלי התשובה האומנים הם בעברם אנשים אינטליגנטיים, בעברם סטודנטים חילונים או סתם אינטליגנטים שעלו לכאן לשם אקזוטיקה ונלכדו ברשת הזהב האגדית של חסידות ברסלב.

הנה מראים לכם סופר יהודי מוכר, משורר, בעל טור קבוע בעיתון, אחד מהמשוררים הטובים ביותר, המפרסם בעיתונות היהודית מסות על גדולי הסופרים האירופאים, ואת אותו משורר אתם יכולים למצוא באופן תדיר בשטיבל האומני וכן מעל ל”ליקוטי מוהר”ן”, שבו הוא מוצא כל כך אמת פיוטית, ואתם יכולים גם לראות אותו שם מתפלל בהתלהבות והתלהטות³.

3 מדובר לכאורה בישראל שטערן, משורר וסופר ידוע, ממקורביו של הלל צייטלין, שעשה בקביעות בשטיבל הברסלבי בורשה ועסק בתורת רביה”ק. הוא אף כתב לא מעט מאמרים בעיתונות היהודית בפולין על תורת רבינו ועל ברסלב. ע”פ עדויות מכיריו, סבל שטערן חרפת רעב בגטו ורשה משום שסירב לאכול אוכל לא כשר, ואף לא זז בלי ספל לנט”י. שטערן נהרג בטרבלינקה בשנת תש”ב. הי”ד.

ווילנער ראדיא

בזמן שנראה שהחיים הדתיים ברחוב היהודי נחלשים, ושדרך החיים המסורתית הותיקה נעלמת מהשטח, הרי שישנן פינות שקטות שבהם מורגש דווקא רנסנס, תחיה מחודשת, של רעיונות דתיים עתיקים.

פינה כזו, בין היתר, יש בשטיבל האומני בוורשה, ברחוב נובוליפיה²⁶.

קומת חסידי אומן הנמצאים בורשא כבר עשרות שנים, גדלו בשנתיים האחרונות בגל עצום, המקיף בוורשה לבדה מאות, מאות אנשים.

והפינה המדוברת הזו, היא מקום לתצפית פסיכולוגית מדהימה.

וזה, לא רק משום שרואים שם אקזוטיקה חסידית, ריקודים חסידיים; לא רק בגלל ששומעים שם איך שלומדים שם בציבור סיפורי מעשיות פלאיים אודות בן מלך ובן שפחה שהוחלפו - מעשיות פלאיים, שבהם נחבאים סודות עליונים.

אלא בעיקר בגלל ששם הוא מרכז לסוגים שונים של בעלי תשובה. כמעט כל ”מקורב”

1 כידוע, חסידי ברסלב בפולין כונו ”חסידי אומן”.

2 הכתובת הנכונה היתה נובוליפיה²⁸, לשם עבר השטיבל מכתובתו הקודמת, דזיעלנא⁴³.

ללמוד מדי
יום ביומו, וכן
הלאה.⁴
לשמור על
סדר היום הזה
- קשה מאוד.
משימות רבות
מוטלות בו על
האדם. ואם אדם
מחמיץ איזו
נקודה ממנו,
עליו לשלם
קנס. היחיד
שמצליח לעמוד
בכל דרישות
סדר היום
העמוס הזה,

ואין אצל יהודים מי שיעסוק עם האנשים
האלה, מהעולם התחתון, כולם מתערים
ומתרחקים מהם.
כאן, אבל, בין האומנים, הם מוצאים יד חמה,
העוזרת להם לצאת מהבוץ.

איך שרים האומנים?

נופלים ונופלים ונופלים ונופלים

ואף על פי כן

אין שום יאוש בעולם כלל

ואתה רואה אותם, את הפנים המגושמות
של בעלי התשובה האלה, במעגלי הריקודים
של החסידים, והעינים מאירות, מגרשות את
צללי חיי החטא שחיו בעבר, ויד אוזחת ביד,
הם שרים:

אם אמרתי מטה רגלי

חסדך השם יסעדני.

כראוי, אבל יודעים שיש להם אבא בשמים
שמבין אותם בקריצה, ומספיק לשרוק לו,
שריקה מעומק עומק הלב - וזה אצלו יהיה
חשוב יותר מלימודם ותפילתם של הרבה
יהודים יראים...⁵

כאשר מגיעים עשרת ימי תשובה, מתחילה
עונת התשובה בין האומנים. "העבודה"
מתנהלת בין המוני הסקרנים, המגיעים מתוך
סקרנות. "מיסיונרים" אומנים מסתובבים
ביניהם בחיך, מקרבים אותם ומקשיבים
להם. וכך מתנהלת עבודת הקירוב. הפושע,
ה"תת-אדם", חש לפתע שאינו אבוד, משום
שבכלל, אין נמצא אנשים אבודים בעולם
כלל.

אפשר לשקוע בשאלת תחתיות, בעומק
ההתוהו, אבל תמיד יש דרך חזרה.

5 על משקל המעשה הידוע מהבעל שם טוב והרועה...

הוא דווקא אותו עגלון, שהיה פעם לשם דבר
בין עגלוני לודז בפראות.

ואת כל אותם פרקי תהלים ותפילות, אומר
העגלון הזה בעודו נוסע בכרכרתו, מכוון את
סוסיו, ובין אחד לשני הוא אומר עוד פרק
תהלים, עוד חתיכת "תיקון הכללי", ובעודו
מזרז את סוסו ברחוב פטריקוב, ממלמלות
שפתיו תפילות לאלקים.

וכאלה "למד-וויניקעס" תמצאו כאן על כל
צעד ושעל. אנשים שאינם יודעים להתפלל

4 בתרצ"ד הודפס בלודז-באלוט ע"י ר"י ברייטר
קונטרס "שומרי משפט" ובו סדר יומי ומשבצות
לסימון. אולם איני יודע אם היתה זו אגודה רשמית.
דפיו לסימון קיים עצה התבודדות מדי יום הודפסו
כבר בלודז בתרפ"ט, ראה קובץ "אור זורח" גליון ד
(לודז, תרפ"ט), עמ' 94: "לזאת עשינו תיקון להדפיס
פתקאות אשר בהם יציין האדם בכל יום אם קיים את
ההנהגה הזאת ביום ההוא אשר בה תלוי כל עיקר
התקוותו לרבינו ז"ל וכל עיקר יהדותו, ואם לאו יקבל
עליו לשלם איוה קנס לצדקה".

בעז השי"ת

ונאספו שמה כל העדרים וגללו את האבן מעל פי הבאר והשקו את הצאן

חאספו

חבורות הבחורים
דחסידי ברסלב
שע"י
מורשת
הנחל

אחר פורים

משם והוציאים לגמרי מעבודת לחירות והביא אותם תוך תקופה קצרה למדרגות גבוהות ביותר עד שזכו לעמוד למרגלות הר סיני ולקבל את התורה, ועל כן כל המצוות הם זכר ליציאת מצרים, כי אכן בחר בנו השי"ת והוציאנו משם מעבודת לחירות מטומאת מצרים לאור תורה ומצוות, והכל התחיל שם ולפני זה לא היה כלום.

אבל עכשיו אנו בבעיה קשה, כי כרגע, לפי מצבינו, קשה לנו מאד לקבל כח וקשר לגאולת מצרים; כיום, לפי מצב ירידת הדורות, אולי גם היינו רוצים שמישהו יבא ויסדר אותנו מהתחלה ויגדיר אותנו מחדש, יאפס אותנו ויוציא אותנו מטומאותינו ומכל השטויות המקיפים אותנו ויביא אותנו למצב של קבלת התורה מחדש. אבל איך אפשר לעשות את כל זה יחד, בד בבד? איך שייך לגשת לתורה ועבודה בזמן שלב יודע מרת נפשו, ואני יודע בדיוק את מקומי? ואיך אשא פני להתישב ללמוד תורה בזמן שמוחי מבלבל ומלא מחשבות רעות? ואיך נוכל לגשת לתפילה יחד עם כל הטומאות והקליפות הסובבות אותנו בדור שכזה, דור המבול? אדרבה, תוציא אותי למדבר, בלי תאוות רעות, בלי חברים רעים, בלי פיתויים שונים ומשונים ושם אעבוד את השי"ת כדבעי באופן נפלא.

וכאן, למקום הזה בדיוק, נתן לנו השי"ת את גאולת פורים.

הישועה הגדולה של נס פורים לא התחילה סתם ביום בהיר ללא רקע מקדים. קדם לזה נפילה עצומה של בני באותה עת של סוף גלות בבל, ויש כמה טעמים בגמ' (מגילה י"ב ע"ש) מה היתה עיקר נפילתם, אם משום שנהנו מסעודתו של אותו רשע או משום שנשאו נשים נכריות או משום שעבדו ע"ז, ומהר"נ"ת מביא (בברכת הריח ד' ובעוד מקומות) שבעצם כל הג' דברים הם ענין ושורש אחד, ובכולם נכשלו ע"ש, ואחרי שנפלו מאד והתייאשו מהגאולה נגזר עליהם גזירת כליה רח"ל, והם התעוררו לשוב בתשובה ונמשך להם נס גדול והארה גדולה עד שזכו להגיע למדרגה עצומה של קבלת התורה מאהבה, דהדר קבלוה בימי אחשוורוש (שבת פח.), קיימו מה שקבלו כבר.

שהקדימו לספור 40 מפורים קטן... ושומעים כל הזמן על התחלה חדשה המתוכננת להיות בין בחורי אנ"ש החל ממוצאי פורים והלאה, ובודאי הם מחכים לראות אותם מלאים כוחות חדשים כיאות לאלו שיודעים את הסוד של ההתחלה של כל ההתחלות, הם מצפים ליהנות מהתוצאה של הצעקה הגדולה של "הצילני", בודאי חושב המשגיח שליט"א שהנה כל הבעיות שהעסיקו אותו במשך כל חודשי החורף הכל ימוג ויעלם ובמקום זה הוא הולך לגלות בחורים חדשים לגמרי, כי הרי בזה עסקינן כבר זה עידן! ובמקום זה מה הם מקבלים? אולי עדיף לא לדבר על זה בפומבי... מספיק שכל בחור שזכה לקיים את העד דלא ידע כפשוטו יסתכל על עצמו למחרת פורים וידע מה אני סח, ובפרט המהדרין בין אנ"ש, שמקפידין לקיים את שני הימים האלה ככתבם ממש, הם בוודאי יודעים מה הכוונה. וודאי, איני מצפה כאן חלילה מהבחורים החשובים דפה שייכנסו לנעליו של מרן המשגיח שליט"א וינסו להבין את רגשותיו בענין, אבל אני כן מבקש לדעת ולהבין היכן ההתחדשות הגדולה וההתחלה החדשה שאליה התכוננו כ"כ הרבה זמן.

וממילא, בוודאי מדובר כאן על משהו עמוק יותר, לא התחלה חדשה במובן הפשוט, הרגיל, שאנו מכירים ולא התחדשות גרידא, אלא יש כאן דרך חיים ואור חדש שמתגלה לנו בימים קדושים אלו וכוחם והשפעתם יפים לאחר פורים דייקא.

רבינו ז"ל (בתורה הנ"ל) מדבר על פורים שהוא דרך והכנה לפסח, והיינו שפורים הוא האמצעי והדרך שעל ידם נוכל להגיע לגאולת פסח, (וניתן אולי אף לרמז את זה בגמ' מגילה ו.) שצריך להסמיך גאולה לגאולה ואכמ"ל) וגאולת פסח כידוע היתה באופן שהקב"ה גאל את עם ישראל שהיו שקועים במ"ט שערי טומאה, עד כדי כך, שבשעת קריאת ים סוף עמדו מלאכי השרת וקטרגו הללו עובדי ע"ז והללו עובדי ע"ז (ילקוט שמות רל"ד), ז"א שלא היה נראה הרבה הבדל בינם ובין המצרים, והיו שקועים בטומאת מצרים באופן של את ערום ועריה מן המצוות, ורק הקב"ה ברוב רחמיו גאלם

"אחר פורים קוראים פרשת פרה" (ליקו"מ תניינא ע"ד). מעודי תמהתי על פתיחה זו. שכן, בנוהג שבעולם כאשר מדברים על עניינא דיומא ועל גדולת הימים טובים ומה שאפשר להשיג וכו', מדברים על גוף היום ומשמעות החג וטעמיו וענייניו ואיזה כוחות אפשר לשאוב ממנו וכו', אולם מעולם לא מצאתי, גם לא בדברי רבינו ז"ל, שמתחיל את ענין היום במה שקורה אח"כ, ועל כן איני מבין מה קורה כאן... אנחנו עסוקים כרגע בערב פורים או בפורים, ואם כן, למה לנו לשמוע על מחרת פורים? עד כמה שידוע לי מדובר ב"צווי דינים" שלכאורה אין שום שייכות ביניהם...

ועוד משהו: ההמשך ידוע, "כי בתחילה היו כל ההתחלות מפסח וכו' ועכשיו ... ולא סיים", וכולנו יודעים ב"ה את ההמשך "ועכשיו כל ההתחלות מפורים" (ליקה"ל ברכת הריח ה"ד ובעוד מקומות). אבל מה זה ההתחלה הזו מפורים ומה משמעותה? מילא פסח, תחילת זמן קיץ, חודש האביב, יש כאן משהו שמאפס אותי ממה שהיה עד עכשיו, אני משאיר את כל הזמן חורף על כל משבריו ומעבריו בתחנת האוטובוס ליד הישיבה, וחוזר הביתה לחודש מלא עשיה, ומתחיל עם פרישקייט בחודש אייר זמן חדש וחברותא חדשה ואולי גם מסכת חדשה, וכך אני מבין שיש מקום להתחדש יחד עם כל הבריאה שמתחדשת בניסן. אבל עכשיו, אחרי חורף ארוך של שנה מעוברת, שהוא כפליים מזמן קיץ, בדיוק זה מה שחסר לי עכשיו, א נייע התחלה? נדמה לי לפעמים שעל הכל אני מוכן לשמוע למחרת פורים, רק לא על התחלה חדשה בעת שכבר מריחים את הסוף של הסוף של הזמן שכבר הגיע בשעט"מ, ובין הזמנים ניסן עומד אחרי כתלינו (ואחרי תבוא התחלה חדשה!), היכן אתה רוצה בדיוק שאדחוף כאן התחדשות והתחלה חדשה!?

ואולי גם נדבר קצת על התחושות של המשגיחים שליט"א בשיבות הקדושות בכל אתר ואתר (הענין נודע לי מסקר סודי שערכתי בנדון לא מכבר), הם, שמתמודדים כבר לכל הפחות 40 יום לפני פורים עם הצעקות של "הצילני" (והשנה הבנתי שיש

מאד כיף לשבת בשולחן הסדר כבני מלכים ליד שולחן ערוך עם כלים נאים ובגדים מכובדים ולקבל מוחין גדולים, אך לפני זה אנו צריכים לדעת כי גם כשאנו מתגלגלים ברפש וטיט ולבושים בגדים צואים מרוב הקאות שאנו מקיאים את הסט"א מקרבנו, גם במצב שכזה זה הזמן להתחיל לעבוד את השי"ת מחדש, ולהפנים היטב שבדיוק כאן, במקום הזה שאני נמצא, אני מתחיל עתה ביתר שאת להתקרב להשי"ת, ובלי זה אין לי כרטיס כניסה לגאולת פסח.

ולכן זה דווקא אחר פורים, כי פורים לבד זה דביקות נפלא ואור גדול, אבל לתרגם את זה למעשה, לפעולה ממשית, הוא דייקא אחר פורים. הכוח של פורים מתבטא בכך למחרת פורים. ברגע שתקלוט שלמרות שגם כרגע 'אכתי עבדי אחשורוש אנו', הרי שיש לנו הרבה מה לעשות ואיך להתקדם הלאה, וגם אם כרגע אני מחובר עדיין למרבה צערי ודאבון ליבי לדברים לא טובים רח"ל, עדיין אני יכול לצעוק על זה ולבקש על זה, ולראות איך אני יכול להתקדם ממקומי למקום גבוה יותר - וזה האור של פורים. אל תיבהל מזה שלמחרת פורים אתה קם עייף ומבולבל וכל גופך כואב ודואב, ולך תתחיל עכשיו לעשות משהו, ולך תזכור מה שדברתי אתמול; אלא אדרבא: בזמן שכזה אזכור את מה שהבטחתי, ואתחיל מיד לעשות מה שבכוחי לפי אותו הזמן והעת, ובוזה אדע אל נכון כי קבלתי נכונה את הארת פורים כדבעי.

כשרבינו הק' אומר לנו כי 'בתחילה היו כל ההתחלות מפסח וע"כ כל המצוות הם זכר ליציאת מצרים ועכשיו... אין הכוונה שמכיון שהיום כל ההתחלות מפורים אז אולי נאמר בקידוש במקום זכר ליציאת מצרים זכר לגאולת פורים, אלא שכיום א"א לגשת לגאולת מצרים ללא היסוד והידיעה של גאולת פורים; שגם אם כרגע אין לי את היכולת להגדיר את עצמי מחדש ולסדר את עצמי מהיסוד כדי למחוק את כל הוירוסים שהצטברו עם הזמן על לוח ליבי, עדיין אין זה פוטר אותי מלהתחיל עתה לעשות מה שבכוחי, ויש לי כוחות מיוחדים דווקא עבור מצבי השתא, עד שנגיע לגאולת הנפש בשלימות אמן.

א פריילאכן אחר פורים.

בתשובה שלימה?! איך יכול להיות שמיד עם התפוגגות היין התפוגגו גם כל ההבטחות היפות שצעקת שם בשעת המשתה הגדול ביום הפורים?!

אך זה גופא הנס הגדול והגאולה הנפלאה של פורים.

בשונה מגאולת מצרים, שאז הקב"ה שלף אותנו מכל הטומאות והקליפות בבת אחת והביאנו רחוק משאונה של עיר, והעלנו ורוממנו ונתן לנו את התורה, בפורים זה אחרת. בפורים אין אומרים הלל, כי אכתי עבדי אחשורוש אנו (גמ' מגילה יד); בפורים היתה לנו סוג של גאולה שבה אין מוציאים אותנו ממקומינו הטבעי, אלא עם כל התאוות והטומאות המסובבות אותך מתחילה ועד סוף מגלים לך שהינך רשאי ויכול - וחייב! - להתחיל עתה לעבוד את השי"ת בכל מה שאפשר! נכון שהדרך עדיין ארוכה, ויתכן שיקח הרבה זמן עד שנתחיל לראות שזו משהו, אך אין זה פוטר אותך להתחיל לעשות עכשיו מיד מה שבכוונך לעשות. ואם תפנים את זה ותתחיל לעבוד מיידית, תקבל עבור זה כוחות נפלאים מאותה הארה נפלאה שהאירה בימי מרדכי ואסתר.

זה שהינך צועק בעת השכרות שאינך רוצה כלום מהבלי עוה"ז, רק תורה ועבודת השי"ת ודביקות בצדיקים, הכל אמת לאמיתה! זה האור העצום של קבלת התורה מאהבה שמאיר עתה ביתר שאת. אבל לעובדא ולמעשה, גם אם עדיין לא הבאת בעיטה הגונה ל"אשה נוכרית" שנמצאת בביתך ובליבך עדיין יש לך שייכות לקבלת התורה הזו, אל תתחרט על מה שצעקת ודברת בפורים בזמן ההארה הנפלאה, כי הכל אמת, רק תחזיק בזה חזק ותגיע רחוק מאד, העיקר, את מקומך אל תנח ותתחיל מיד עכשיו לעבוד ולהתקדם לפי מקומך ושעתך.

נכון, המשגיח (הפנימי שבלב...) עדיין לא יהיה מרוצה, כי הוא בטוח אוהב לקבל תוצאות של מזומן ביד ומיד, והוא ימשיך ליסרך ולדרוש שתעמוד מיד בכל מה שהתחייבת בפורים, אך אנו יודעים שהתחייבות שלי היא לא על התוצאות, אלא על תחילת עבודה מיידית, כדי להתקדם ולהגיע מעלה מעלה, עד שבע"ה אוכה אכן להגיע לתכלית השלמות. אלא שזה המצב והמצויאות, שא"א לגשת לגאולת פסח אם אין לנו לפני כן את האור והסוד של פורים. זה

ועכשיו בוא נתאר לעצמינו איך היה צריך להראות כשהיהודי עומד אחרי המשתה ושמחה של הישועה הנפלאה, ואחרי דברי הצומות וזעקתם, וקיום שאר מצוות היום, וכמובן קבלת התורה מאהבה עצומה להשי"ת. הוא אמור לבעור באש קודש להשי"ת ולתורתו, ובודאי עכ"פ להיות מהיום והלאה לפחות סור מרע בשלימות, אבל, הנה כשנכנס הביתה מי יוצא לקראתו? אותם פיתוים ונפילות שבשלך כל הסער הגדול הזה ובעטין נגזרה גזירת השמד! מהר מהר, עוד לפני שמתפוגג היין ממנו הוא תופס את הרע הזה ומעיף אותו מהחלון בקומה החמישית ישר למקומו הראוי לו, ואם כבר התפוגג קצת מיינו הוא לפחות מודיע חד וחלק שהוא אינו חוזר הביתה יותר עד שהוא עוזב אותו לצמיתות.

ובפועל מה אנו מוצאים?

בספר עזרא (פרקים ט' וי') מסופר שכאשר עלה עזרא מבבל לא"י לבנין בית שני וליישב את ארץ ישראל מחדש (פחות מעשר שנים אחרי נס פורים) ועלו איתו אז חלק מבני ישראל, ואז פנו אליו השרים והתריעו על פרצה חמורה של נשים נכריות אשר גרים עם בני" רח"ל, ומדובר שם בחלקם גם בנשים אשר עלו איתם מבבל כדי לבנות את ביהמ"ק מחדש, ועזרא הסופר הזדעזע מאד ובכה הרבה וקרא מיד את כל העם לעצרת חירום תחת כיפת השמים, ונאם בפניהם על חומר הענין והתעוררו לחזור בתשובה, אך בכו לפניו שהעם רב ועת גשמים ואין כח לעמוד בחוץ והמלאכה מרובה וכו'; במילים אחרות: אני יודע שאני לא בסדר, אבל וכו' וכו'... אך עזרא הסופר העמיד מיד קבוצת משה"ק רצינית ועברו בתוך כל ישראל עד שטיהרו את הארץ לגמרי כמתואר שם.

ולכאורה יש כאן תמיהה עצומה: איך שוב מגיעים לכאן הנשים הנכריות?! הרי אנחנו כבר אחרי הנס של פורים, אחרי קבלת התורה מאהבה, איך יתכן שעדיין ישנם כאלה שעדיין נכשלים באותו עוון, ועוד יותר, הם עולים עם עזרא לבנות את בית המקדש מחדש כאשר נשים נכריות כרוכות אחריהם! וכי מה אתה חושב רבי יהודי שככה אפשר לעשות משהו?! וכי ניתן לגשת לבנין הקדושה בזמן שאתה יודע מי אשר איתך בבית?! וכי כבר שכחת שלא לפני הרבה זמן עמדת וצעקת מתוך שכרות שאתה חוזר

ברכת מזל טוב חמה ולבבית

להולדת בנים

ישראל נחמן בר"ש אנשין - בי"ש	ישראל זיכלא - בי"ש	נחמן יוסף פלטיניק - י-ם	נחמן שוורץ - י-ם
צבי עקיבא אנשין - בי"ש	נחמן לוינזון - י-ם	פנחס פרידמן - בי"ש	נחמן ברי"ש שפירא - י-ם
יואל בריזל - בי"ש	אברהם לור - בי"ש	משה מיכאל קזוקין - י-ם	ישראל נחמן שפירא - בי"ש
יואל גולדנברג - בי"ש	זאב יחזקאל סטארק - בי"ש	אלחנן קירשבוים - בי"ש	אריה לייב ברי"מ שפירא - בי"ש
ישראל הרשוקביץ - י-ם	חיים מאיר בר"ץ פישר - י-ם	דוד קלצקי - בי"ש	
	נחמן יוסף פישר - י-ם	פנחס רוטמן - בי"ש	

להולדת הבנות

ראובן אייזנברג - בי"ש	אהרן גרוס - בי"ש	בן ציון מנדליאל - י-ם	ישראל שוורץ - בי"ש
שמעון נחמן אנגל - י-ם	שמעון גרינוולד - י-ם	דוד שמואל ניסנבוים - בי"ש	משה שיינפלד - י-ם
נחמן אנשין - בי"ש	נחמן ישראל גרינוולד - בי"ש	שמואל שמעלקא קורנהויזר - י-ם	נחמן שיינפלד - בי"ש
יואל בודק - י-ם	אברהם ווברמן - בי"ש	עקיבא יוסף קיפניס - י-ם	מנחם שפירא - בי"ש
נחמן גודלנסקי - בי"ש	נתן וולרשטיין - י-ם	שמעון קעניג - י-ם	אהרן שפירא - בי"ש
יעקב חיים גולדברג - בי"ש	יחיאל מיכל חזן - י-ם	יחיאל רובין - י-ם	
אברהם שלום גולדשטיין - בי"ש	שמעון כהן - י-ם	זלמן לייב רוזנברג - י-ם	
דוב בער גנזל - בי"ש	שמואל לסמן - בי"ש		

להיננס בניהם לעול המצוות

שלמה ווייספיש - י-ם	יעקב פולק - בי"ש	נחמן ברמ"ג אנשין - י-ם	אברהם בעק - בי"ש
אברהם צוקר - בי"ש	שמואל נחמן גודלנסקי - י-ם	שלום זוהר - י-ם	

לנישואי צאצאיהם

שמואל בלוי - י-ם	איתמר לייפער - י-ם	אלכסנדר פראנק - בי"ש	נחמן קלצקי - י-ם
הרה"ג ר' בצלאל גלינסקי - י-ם	שלום מייקוף - י-ם	נחמן קוסטנטניר - בי"ש	
שמואל הורביץ - בי"ש	אפרים פורטנוי - י-ם	אליהו קירשבוים - בי"ש	
יואל יאזשעף - י-ם	הרה"ג ר' נתן פישר - י-ם	שמעון קירשבוים - בי"ש	יוסף קנפלמבר - י-ם

לאירוסי צאצאיהם

בנימין זאב אנשין - בי"ש	יעקב אהרן גרוס - בי"ש	אריה פלדמן - בי"ש	אהרן בצלאל רבינוביץ - בי"ש
יונה אנשין - בי"ש	יואל משי זהב - י-ם	שלמה קורנהויזר - בי"ש	חיים זאב שפירא - בי"ש

לנישואיהם

דוב גלינסקי - י-ם	נחמן נתן הורביץ - י-ם	נתן פראנק - בי"ש	אברהם רבינוביץ - בי"ש
שמעון נתן בלוי - י-ם	זאב פורטנוי - ב"ב	יחזקאל קוסטנטניר - בי"ש	שלום שנייבאלג - י-ם

בישראל על אדני התורה והיראה לתפארת כרם בית ישראל ולתפארת שם רביה"ק, מתוך הרחבת הדעת וסייעתא דשמיא בכל מעשי ידיהם אמן

יה"ד שיזכו לרוות מלא חפניים נחת דקדושה מכל יו"ח בדרכו הסלולה של רביה"ק המסורה לנו מדור דור, לגדלם ולחנכם לתורה ולחופה ולמעש"ט, לבנות בית נאמן